YVES BOT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2007. szeptember 11. [1]

1. „Tisztelt Elnök Úr!

Tisztelt Bírák!

Az az ügy, amellyel ma foglalkoznunk kell, az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződés [2] támogatásokra vonatkozó rendelkezéseinek az alkalmazására vonatkozik. […]

[…]

[…], az bír jelentőséggel, […] hogy megoldjuk az egyrészt [az ESZAK] 4. cikk c) pontjában előírt tilalmak, és másrészt [az ESZAK] 67. cikk rendelkezései közötti szisztematikus elhatárolás problémáját. Ez egy olyan probléma – ne tagadják, uraim –, amelyre az ESZAK-Szerződés értelmezői már igen hosszú ideje keresik a választ. […]

[…]” [3]

2. Ahogyan ezt megelőzően Lagrange főtanácsnok a De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg kontra Főhatóság ügyben [4] 1960. november 5-én ismertetett indítványában, Roemer főtanácsnok is az ESZAK 4. cikk és az ESZAK 67. cikk hatálya közötti elhatárolás érzékeny problémájára hívja fel a Bíróság figyelmét.

3. Az ESZAK 4. cikk c) pontja kimondja az acél- és szénipari vállalkozásoknak

1 – Eredeti nyelv: francia.

2 – Az ESZAK-Szerződést Párizsban, 1951. április 18-án írta alá a Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség és a Holland Királyság. E Szerződés 1952. július 23-án lépett hatályba, és 50 éves időtartamra kötötték. A Szerződés hatálya 2002. július 23-án járt le.

3 – Roemer főtanácsnoknak az 59/70. sz., Hollandia kontra Bizottság ügyben 1971. június 10-én ismertetett indítványa, amelyben a Bíróság 1971. július 6-án hozott ítéletet (EBHT 1971., 639. o.).

4 – A 30/59. sz. ügyben 1961. február 23-án hozott ítélet (EBHT 1961., 1. o.).

nyújtott állami támogatások elvi tilalmát. Az ESZAK 67. cikk arra irányul, hogy megakadályozza azokat a versenytorzulásokat, amelyek a tagállamok bizonyos politikáiból származhatnak.

4. A jelenlegi ügyben a Bíróságot ismét arra kérték fel, hogy e két rendelkezés hatályáról és alkalmazhatóságáról határozzon. Habár ez a jogi kérdés hosszú ideje vitatott, a Bíróság véleményem szerint még sosem foglalkozott vele kifejezetten.

5. A jelenlegi jogvitában két olyan nehézségre világítanak rá a kérdések, amelyekkel az Európai Szén- és Acélközösség (a továbbiakban: ESZAK) alapítóatyái az állami támogatások különálló ellenőrzési rendszerének meghatározása és végrehajtása során szembesültek.

6. Az első nehézség az ESZAK-Szerződés által létrehozott közös piac alapvetően dinamikus természetéből adódik. Így az állami támogatásoknak az ESZAK 4. cikk c) pontjában szereplő elvi tilalmát egy olyan politika szükségleteihez kellett igazítani, amelynek leginkább a szén- és acélipar strukturális problémáival kellett szembenéznie. Az Európai Közösségek Bizottsága ezért különböző acélipari támogatási kódexeket fogadott el. [5]

7. A második nehézség az ESZAK-Szerződés által megvalósított részleges integrációval kapcsolatos. Amikor aláírták a Szerződést, a tagállamok lemondtak az acél- és szénpiac létrehozatalára és működtetésére vonatkozó hatásköreikről, azonban megőrizték általános gazdaságpolitikai hatáskörüket. Az ESZAK 67. cikk a közös piac mindenfajta versenytorzulástól való megóvása érdekében lehetővé tette tehát ezen különböző politikák közötti koordináció létrehozatalát. Az Európai Gazdasági Közösség (EGK) [6] 1957. március 25-i megszületése azonban megváltoztatta ezt a felosztást. Ennek az új Közösségnek a létrehozatala felvetette e két jogrend, az ESZAK és az EK egymás melletti létének és az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó rendszereik koordinációjának a kérdését.

8. Ez a jogvita felvet egy további, ezeknél átfogóbb kérdést is, mivel túlmutat az állami támogatások ESZAK- és EK-beli ellenőrzési rendszere közötti különbségtételen. Ez a probléma a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvének abban az esetben történő tiszteletben tartására vonatkozik, amikor a Bizottság a nemzeti hatóságokat azoknak a

5 – A következőkben pontosítom, hogy mi az az acélipari támogatási kódex.

6 – Az Európai Unióról szóló szerződés értelmében Európai Közösség (EK) lett.

támogatásoknak a visszatéríttetésére kötelezi, amelyet jogellenesen nyújtottak valamely vállalkozásnak.

9. A jelenlegi ügyben a német hatóságok 1971. augusztus 5-én elfogadtak egy törvényt, amely az egykori Német Demokratikus Köztársasággal és az egykori Csehszlovák Köztársasággal határos zóna (a továbbiakban: Zonenrandgebiet) fejlesztéséhez való hozzájárulásról szólt.[7] Ez a törvény adóösztönzőket tartalmazott a vállalkozások által az e zónában lévő régiókban megvalósított befektetések javára. Az említett törvényt, valamint annak későbbi módosításait a Bizottság az EK 87. és az EK 88. cikk alapján jóváhagyta.

10. A Salzgitter AG – StaHL und Technologie[8] nevű acélipari vállalkozás a ZRFG alapján speciális értékcsökkenési leírásokban és adómentes tartalékokban részesült.[9] A 2000/797/ESZAK határozattal[10] a Bizottság kimondta, hogy a vitatott támogatások a közös szén- és acélpiaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásoknak minősülnek (1. cikk), és kötelezte a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy intézkedjék a Salzgitternek jogellenesen nyújtott támogatások visszatérítettéséről (2. és 3. cikk).

11. Ezt a határozatot a Salzgitter megsemmisítés iránti keresettel megtámadta az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága előtt. A 2004. július 1-jén a Salzgitter kontra Bizottság ügyben hozott ítéletében[11] az Elsőfokú Bíróság részlegesen megsemmisítette a vitatott határozatot, megállapítva, hogy a Bizottság – a jogbiztonság elvének sérelme nélkül – nem követelheti a kedvezményezett vállalkozás számára nyújtott támogatások visszatérítettését.

12. Ezen ítélet jelenleg két fellebbezés tárgya.

13. A fellebbezést a Bizottság terjesztette elő, és a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezésére irányul, amennyiben az megsemmisítette a vitatott határozatnak a szóban forgó támogatások visszatérítésére vonatkozó rendelkezéseit. Különösen három kérdést vet fel.

14. Az első az alkalmazandó jogi háttér, és különösen az e támogatások bejelentésére vonatkozó kötelezettség egyértelműségére vonatkozik.

7 – Zonenrandförderungsgesetz, a továbbiakban: ZRFG.

8 – A továbbiakban: Salzgitter vagy kedvezményezett vállalkozás.

9 – A továbbiakban: vitatott támogatások vagy szóban forgó támogatások.

10 – A jelenleg a Salzgitter AG – StaHL und Technologie (SAG) név alatt összevont Salzgitter AG, Preussag StaHL AG és a csoport acélipari leányvállalatai részére nyújtott állami támogatásról szóló, 2000. június 28-i határozat (HL L 323., 5. o., a továbbiakban: vitatott határozat).

11 – A T-308/00. sz. ügy (EBHT 2004., II-1933. o.) (a továbbiakban: megtámadott ítélet).

15. A második arra a magatartásra vonatkozik, amelyet a Bizottság az állami támogatások ellenőrzésére vonatkozó feladatának ellátása során követett. Az a kérdés, hogy ez az intézmény a közigazgatási hatásköreinek gyakorlása során megsértette-e a számára előírt gondos ügyintézés kötelezettségét, amikor a kedvezményezett vállalkozás által szolgáltatott iratok vizsgálata során nem állapította meg a szóban forgó támogatások bejelentésének elmulasztását, és nem tett ezzel kapcsolatban semmilyen lépést.

16. A harmadik kérdés a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvének abban az esetben történő betartására vonatkozik, amikor a Bizottság elrendeli a jogellenesen nyújtott támogatások visszatérítttetését. Az a kérdés, hogy a jelen ügy Elsőfokú Bíróság által megállapított egyedi körülményei között a Bizottság jogszerűen követelhette-e a szóban forgó támogatások visszatérítttetését a jogbiztonság elvének sérelme nélkül. A Bíróságnak arról a kérdésről kell tehát döntenie, hogy a Bizottság aktusai vagy magatartása megalapozhatta-e a támogatás által kedvezményezett vállalkozás jogos bizalmát oly módon, hogy megakadályozza a Bizottságot abban, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaságot a támogatások visszatérítttetésére, valamint a Salzgittert azok visszatérítésére kötelezze.

17. A csatlakozó fellebbezést a Salzgitter terjesztette elő, és a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezésére irányul, amennyiben az elutasította a szóban forgó támogatások minősítésére és azoknak a közös piaccal való összeegyeztethetőségére vonatkozó megsemmisítési jogalapjait. A Németországi Szövetségi Köztársaság ezen fellebbezés támogatójaként avatkozott be.

18. Az említett fellebbezés keretében a Salzgitter vitatja az Elsőfokú Bíróságnak az ESZAK 4. cikk és az ESZAK 67. cikk hatályára és alkalmazhatóságára vonatkozó elemzését. A Bíróságnak tehát arra a kérdésre kell válaszolnia, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontja alkalmazandó-e egy acélipari vállalkozásnak nyújtott támogatásra, amennyiben az olyan általános támogatási programba illeszkedik, amelyet a Bizottság korábban az EK-Szerződés alapján jóváhagyott, vagy ennek az intézkedésnek a végrehajtása az ESZAK 67. cikk hatálya alá tartozik-e.

19. A jelen indítványban először is a Salzgitter csatlakozó fellebbezésének elutasítására teszek javaslatot. Kifejtem, hogy az Elsőfokú Bíróság véleményem szerint miért nem alkalmazta tévesen a jogot akkor, amikor egyrészt úgy ítélte meg, hogy a Bizottság joggal támaszkodott az ESZAK 4. cikk c) pontjára, amikor úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó támogatások összeegyeztethetetlenek a közös szén- és acélpiaccal, és másrészt amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság teljes mértékben teljesítette az indokolási kötelezettségét a vitatott határozatban.

20. Másodsorban a Bizottság által előterjesztet fellebbezés elfogadására teszek javaslatot a Bíróság előtt. A következőkben kifejtendők alapján ugyanis azzal érvelek, hogy

az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó támogatások bejelentésének kötelezettsége nem következik egyértelműen az alkalmazandó jogi háttérből. Kifejtem, hogy miért ítélem meg úgy, hogy ez a kötelezettség egyértelmű és feltétel nélküli volt, és miért nem sértette a vitatott határozat sem a jogbiztonság elvét, sem a kedvezményezett vállalkozás tekintetében a bizalomvédelem elvét, amikor elrendelte a szóban forgó támogatások visszatéríttetését.

21. A fentiekre tekintettel bemutatom a Bíróságnak azokat a következtetéseket, amelyeket a jelen ügyben ebből a téves jogalkalmazásból le kell vonni.

I – Jogi háttér

22. Az ESZAK-Szerződés főszabály szerint tiltja az acélipari vállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokat. A 4. cikkének c) pontjában előírja, hogy a közös szén- és acélpiaccal összeegyeztethetetlennek minősülnek, és így az e Szerződésben meghatározott feltételek mellett tilosak „az államok által bármilyen formában nyújtott szubvenciók, támogatások vagy az általuk kivetett különleges terhek.”

23. Az ESZAK 67. cikk a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az érintett kormánynak a Bizottság tudomására kell hoznia minden olyan tagállami lépést, amely érzékelhető hatást gyakorolhat a szén- és acélipari verseny feltételeire.

(2) Amennyiben egy ilyen lépés jellegénél fogva a termelésiköltség-különbségeknek a termelékenységváltozásoktól eltérő módon való lényeges növelésével súlyos egyensúlyi zavarokat okozna, a Bizottság – a Tanácsadó Bizottsággal és a Tanáccsal való konzultációt követően – a következő intézkedéseket hozhatja:

– amennyiben az érintett állam lépése az adott állam joghatósága alá tartozó szén- vagy acélipari vállalkozásokra nézve jár káros következményekkel, a Bizottság engedélyezheti, hogy az állam támogatást nyújtson nekik, amelynek összegét, feltételeit és tartamát a Bizottsággal egyetértésben határozzák meg. […]

– amennyiben az érintett állam lépése más állam joghatósága alá tartozó szén- vagy acélipari vállalkozásokra nézve jár káros következményekkel, a Bizottság ajánlást intéz az államhoz, hogy ezeket a

saját gazdasági egyensúlyával leginkább összeférhetőnek ítélt intézkedésekkel orvosolja.

(3) Amennyiben az érintett állam lépése a joghatósága alá tartozó szén- vagy acélipari vállalkozásokat érintő különleges kedvezmény biztosításával vagy különleges terhek kivetésével ugyanezen ország más iparágaival összehasonlítva a termelésiköltség-különbségeket csökkenti, a [Bizottság] – a Tanácsadó Bizottsággal és a Tanáccsal való konzultációt követően – jogosult az érintett államhoz intézni a szükséges ajánlásokat."

24. Az ESZAK 95. cikk első bekezdése értelmében, a Bizottság, a Tanács egyhangúlag hozott hozzájárulásával és a Tanácsadó Bizottsággal folytatott konzultációt követően határozatot vagy ajánlást hozhat „[a] […] szerződésben nem szabályozott minden olyan esetben, amikor a Közösségnek a 2., 3. és 4. cikkben meghatározott valamely célkitűzésének a közös szén- és acélpiac működése terén és az 5. cikk rendelkezéseivel összhangban történő megvalósításához bizottsági határozat vagy ajánlás tűnik szükségesnek […]." Az ESZAK 95. cikk második bekezdése értelmében az esetlegesen alkalmazandó szankciókat ugyanilyen – azonos formában elfogadott – határozatban, illetve ajánlásban kell meghatározni.

25. Az ESZAK 95. cikk harmadik bekezdése továbbá előírja, hogy „amennyiben a tapasztalatok fényében előre nem látott nehézségek merülnek fel [a] szerződés alkalmazása terén, illetve a gazdasági vagy technikai feltételeknek a közös szén- és acélpiacot közvetlenül érintő gyökeres változása szükségessé teszi a [Bizottság] számára biztosított hatáskörök gyakorlására vonatkozó szabályok kiigazítását, a megfelelő módosítások elfogadhatók, anélkül hogy azok veszélyeztetnék a 2., 3. és 4. cikkben szereplő rendelkezéseket, vagy a [Bizottság] és a Közösség egyéb intézményei számára biztosított hatáskörök viszonyát." Az ESZAK 95. cikk negyedik bekezdése értelmében e módosításokra a Bizottság és a Tanács közös megegyezéssel tesz javaslatot, és a Bíróságnak véleményt kell nyilvánítania róluk.

26. A Bizottság az ESZAK 95. cikk első és második bekezdése alapján hat általános hatályú határozat fogadott el egymást követően, amelyeket rendszerint „acélipari támogatási kódexeknek" neveznek.

27. Ezeknek a kódexeknek az volt a céljuk, hogy a közösségi acélágazatot érintő krízisre választ adjanak, bizonyos korlátozottan meghatározott esetekben engedélyezve állami támogatások nyújtását az acélipari vállalkozásoknak, eltérve így az ESZAK 4. cikk c) pontjában előírt, szigorú

és abszolút tilalomtól. A piac konjunkturális nehézségei miatt a kódexeket sorozatosan kiigazították.

28. Ezek a kódexek meghatározzák azokat a feltételeket, amelyek mellett valamely tagállam a közös piac megfelelő működésével összeegyeztethető acélipari támogatásokat nyújthat. Meghatározzák az acélipari támogatás fogalmát, rögzítik nyújtásuk feltételeit, valamint eljárásjogi szabályokat írnak elő a Bizottsághoz történő bejelentésükkel kapcsolatban. Azok a támogatások, amelyek nem tartoznak ezen kódexek hatálya alá, továbbra is az ESZAK 4. cikk c) pontjában előírt elvi tilalom hatálya alá esnek.

29. Az első acélipari támogatási kódexet a 257/80/ESZAK bizottsági határozattal [12] fogadták el. 1981. december 31-ig volt alkalmazható. Ezen első kódex negyedik preambulumbekezdésével összhangban, ennek célja az acélipari vállalkozásoknak nyújtott külön támogatásokat korlátozottan meghatározott esetekben engedélyező rendszer létrehozatala volt, míg az általános és regionális támogatási programoknak az acéliparra történő alkalmazása továbbra is a Bizottság által az ESZAK 67. cikk, valamint az EK 87. és EK 88. cikk alapján végzett ellenőrzés alá tartozik. [13]

30. Az első kódexet az 1985. december 31-ig alkalmazható második acélipari támogatási kódex váltotta fel, amelyet a 2320/81/ESZAK bizottsági határozat állapított meg. [14] Ez a második kódex szigorúbb szabályokat állít fel, amelyek a támogatások fokozatos felszámolását írják elő. Egy átfogó közösségi rendszert hoz létre, amely egyenlő bánásmódot biztosít „[v]alamennyi, tagállam által vagy állami forrásból finanszírozott acélipari támogatás [számára], legyenek külön vagy nem külön támogatások.” [15]

31. 1986. január 1-jén hatályba lépett a harmadik acélipari támogatási kódex. [16] A Bizottság ettől az időponttól kezdve vitatja a szóban forgó támogatások Németországi Szövetségi Köztársaság általi nyújtását.

32. A harmadik kódex 1. cikkének (1) bekezdése értelmében, „[a]z acélipar tagállamok vagy azok regionális vagy helyi hatóságai általi, illetve állami forrásból finanszírozott, bármilyen formában nyújtott külön vagy

12 – Az acélipari külön támogatások közösségi szabályainak meghatározásáról szóló 1980. február 1-jei határozat (HL L 29., 5. o., a továbbiakban: első kódex).

13 – Lásd továbbá az első kódex 1. cikkét.

14 – Az 1985. április 19-i 1018/85/ESZAK bizottsági határozattal (HL L 110., 5. o.) módosított, az acélipari támogatások közösségi szabályainak meghatározásáról szóló 1981. augusztus 7-i határozat (HL L 228., 14. o.; a továbbiakban: második kódex).

15 – Lásd a második kódex 1. cikkének (1) bekezdését.

16 – Az acélipari támogatások közösségi szabályainak meghatározásáról szóló, 1985. november 27-i 3484/85/ESZAK bizottsági határozat (HL L 340., 1. o., a továbbiakban: harmadik kódex).

nem külön támogatása csak akkor tekinthető közösségi támogatásnak, és következésképpen csak akkor egyeztethető össze a közös piac megfelelő működésével, ha megfelel a 2–5. cikk rendelkezéseinek[17]".

33. Az említett kódex 6. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:

„A Bizottságot az észrevételei megtételéhez szükséges időben tájékoztatni kell minden, a 2–5. cikkben szereplő támogatás nyújtására vagy módosítására irányuló szándékról. Ugyanilyen feltételek mellett tájékoztatni kell az acéliparra alkalmazandó olyan támogatási programok tervezetéről, amelyekről az EGK-Szerződés rendelkezései alapján már nyilatkozott."

34. A harmadik kódex 6. cikkének (2) bekezdése értelmében a Bizottságot hasonlóképpen tájékoztatni kell a tagállamok, a helyi önkormányzatok, illetve az e célra állami forrásokat felhasználó szervek minden, acélipari vállalkozások javára tervezett pénzügyi intézkedéséről (úgymint részesedésszerzés, tőketámogatás vagy hasonló intézkedések).

17 – A harmadik kódex 2–5. cikke pontosítja a kutatási és fejlesztési támogatások, a környezetvédelmi támogatások, az acélipari létesítmények bezárásához nyújtott támogatások, és végül a regionális befektetési támogatások nyújtásának feltételeit.

A Bizottság meghatározza, hogy ezen intézkedések tartalmaznak-e támogatási elemet, és adott esetben értékeli a harmadik kódex 2–5. cikkének rendelkezéseivel való összeegyeztethetőségüket.

35. Az említett harmadik kódex hatályának lejártát, 1988. december 31-ét követően hatályba lépett a negyedik, majd az ötödik acélipari támogatási kódex.[18]

36. A harmadik kódexhez hasonlóan, ezek a kódexek is alkalmazandók minden, tagállam által finanszírozott, külön vagy nem külön acélipari támogatásra. Azonos eljárási szabályokat írnak elő azon pénzügyi intézkedések bejelentését illetően, amelyeket a tagállamok az acélipari ágazat vállalkozásai javára szándékoznak meghozni.

37. A bizottsági eljárás megindításakor alkalmazandó acélipari támogatási kódex a hatodik, amely egyben az utolsó is a sorban. A 2496/96/ESZAK bizottság határozattal[19] vezették be. Az említett kódex 1997. január 1-jétől 2002. július 22-ig volt alkalmazható.

18 – Az acélipari támogatások közösségi szabályainak meghatározásáról szóló, 1989. február 1-jei 322/89/ESZAK bizottsági határozat (HL L 38., 8. o., a továbbiakban: negyedik kódex) és az acélipari támogatások közösségi szabályainak meghatározásáról szóló, 1991. november 27-i 3855/91/ESZAK bizottsági határozat (HL L 362., 57. o., a továbbiakban: ötödik kódex).

19 – Az acélipari támogatások közösségi szabályainak meghatározásáról szóló, 1996. december 18-i bizottsági határozat (HL L 338., 42. o., a továbbiakban: hatodik kódex).

38. A hatodik kódex „Alapelvek” című 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az acélipar tagállamok vagy azok regionális vagy helyi hatóságai által, illetve állami forrásból finanszírozott, bármilyen formában nyújtott külön vagy nem külön támogatása csak akkor tekinthető közösségi támogatásnak, és következésképpen csak akkor egyeztethető össze a közös piac megfelelő működésével, ha megfelel a 2–5. cikk rendelkezéseinek[20].

[…]

(3) A jelen határozatban említett támogatásokat csak a 6. cikkben megállapított eljárást követően lehet nyújtani, 2002. július 22. után pedig egyáltalán nem folyósítható.”

39. Az említett kódex „Eljárás” című 6. cikke alapján az ugyanezen kódex 2–5. cikkében említett támogatások nyújtására vonatkozó, illetve az állami forrásoknak az acélipari vállalkozások részére való átutalására vonatkozó minden tervről értesíteni kell a Bizottságot, amely értékeli a közös piaccal való összeegyeztethetőségüket. A hatodik kódex 6. cikke (4) bekezdésének első albekezdése alapján a tervezett intézkedések csak a Bizottság jóváhagyásával és az általa megállapított feltételeknek megfelelően hajthatók végre.

40. A hatodik kódex 6. cikkének (5) bekezdése előírja, hogy amennyiben a Bizottság előzetes vizsgálat után úgy véli, hogy valamely pénzügyi intézkedés állami támogatást képezhet, vagy kételkedik abban, hogy e támogatás összeegyeztethető-e e kódex rendelkezéseivel, tájékoztatja az érintett tagállamot, és felhívja az érdekelt feleket, valamint a többi tagállamot, hogy terjesszék elő észrevételeiket. Amennyiben ezen észrevételek kézhezvétele után, és miután lehetőséget adott az érintett tagállamnak arra, hogy ezekre válaszoljon, a Bizottság úgy találja, hogy a kérdéses intézkedés az említett kódex rendelkezéseivel össze nem egyeztethető támogatás, legkésőbb a szóban forgó támogatás értékeléséhez szükséges információk kézhezvételétől számított három hónapon belül meghozza határozatát. A Szerződés 88. cikkének rendelkezései alkalmazandók továbbra is, amennyiben valamely tagállam nem tartja be az említett határozatot.

41. Miután az ESZAK-Szerződés 2002. július 23-én hatályát vesztette, az acél-, valamint a szénipari vállalkozások számára nyújtott támogatások értékelése az EK-Szerződés szabályainak hatálya alá tartozik.

20 – Ennek a kódexnek a 2–5. cikke pontosítja a kutatási és fejlesztési támogatások, a környezetvédelmi támogatások, az acélipari létesítmények bezárásához nyújtott támogatások, valamint az általános programok által előírt, Görögországban található vállalkozásoknak nyújtott regionális támogatások nyújtásának feltételeit.

II – A jogvita alapját képező tényállás

42. A Salzgitter az ESZAK-Szerződés hatálya alá tartozó acélipari vállalkozás. [21]

A – *A ZRFG által megállapított adóintézkedések*

43. A ZRFG-t 1971. augusztus 5-én fogadták el Németországban.

44. A törvényt, valamint annak későbbi módosításait a Bizottság – a benne szereplő rendelkezéseknek az EK 87. és az EK 88. cikk fényében történő vizsgálatát követően – jóváhagyta. [22] Az említett törvény a gazdaság minden ágazatára alkalmazandó. Általános támogatási programról van tehát szó, és nem a szén- és acélipari ágazatra vonatkozó külön támogatásról. A ZRFG 1995-ben hatályát vesztette.

45. E törvény 3. cikke a Zonenrandgebietben elhelyezkedő minden vállalkozási telephely által megvalósított befektetés vonatkozásában értékcsökkenési leírások és adómentes tartalékok formájában adóösztönzőket tartalmazott. A speciális értékcsökkenési leírások lehetővé tették a kedvezményezett vállalkozások számára, hogy a mérlegükben – szubvencionált befektetések cím alatt – egy bizonyos, az általános szabályokhoz képest magasabb mértékű amortizációt tüntessenek fel a vállalkozások említett befektetéseit követő első évben vagy években. Ez e vállalkozások számára csökkentett adóalapot és következésképpen nagyobb likviditást biztosított a befektetéseket követő első évben vagy években, pénzügyi előnyhöz juttatva őket. Az említett vállalkozások hasonló előnyre tettek szert az adómentes tartalékok révén is. A speciális értékcsökkenési leírások és az adómentes tartalékok ugyanakkor nem voltak halmozhatók.

46. A ZRFG 3. cikke egyaránt alkalmazandó valamennyi tevékenységi ágazatra, minden befektetési típusra, legyen az ingó vagy ingatlan, és minden vállalkozásra, méretre, tevékenységi körre vagy székhelyre tekintet nélkül. Ugyanakkor az e cikkben előírt intézkedések igénybevételének nélkülözhetetlen feltétele volt, hogy a telephely, ahol a befektetéseket végrehajtották, a Zonenrandgebietben helyezkedjen el.

21 – Az ESZAK 80. cikke értelmében a szén- és acélipar területén termelő tevékenységet végző vállalkozások tartoznak a Közösség hatálya alá. A jelen ügyben a Salzgitter az ESZAK-Szerződés I. mellékletében említett termékeket gyárt.

22 – HL 1993. C 3., 3. o.

B – *A hatodik kódex 6. cikkének (5) bekezdése szerinti vizsgálati eljárás megnyitása és a vitatott határozat elfogadása*

47. A Bizottság – miután észlelte a Preussag StaHL AG (a jelenlegi Salzgitter AG csoport egyik társasága) éves beszámolójában, hogy 1986 és 1995 között a ZRFG 3. cikke alapján többszörös támogatásban részesült – 1999. március 3-i levelével tájékoztatta a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy a hatodik acélipari támogatási kódex 6. cikkének (5) bekezdése szerinti eljárás megindítását határozta el az e tagállam által a Salzgitternek nyújtott támogatások ügyében. [23]

48. 2000. június 28-án a Bizottság az ESZAK 4. cikk c) pontja és a hatodik kódex alapján elfogadta a vitatott határozatot.

49. A vitatott határozat 1. cikkében a Bizottság megállapította, hogy a Salzgitternek a ZRFG 3. cikke alapján értékcsökkentési leírások és adómentes tartalékok formájában nyújtott támogatások, amelyekben a [Salzgitter] 484 millió, illetve 367 millió DEM összegű támogatási alappal részesült, a közös piaccal összeegyeztethetetlen állami támogatásnak minősülnek.

50. Az említett határozat 2. és 3. cikke szerint a Bizottság kötelezte a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy intézkedjék az említett támogatásoknak a Salzgitter általi visszatérítéséről.

III – Az Elsőfokú Bíróság előtti eljárás és a megtámadott ítélet

51. Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2000. szeptember 21-én benyújtott keresetlevelével a Salzgitter keresetet indított a vitatott határozat megsemmisítése iránt. Az Elsőfokú Bíróság negyedik kibővített tanácsának elnöke 2001. március 29-i végzésben [24] engedélyezte a Németországi Szövetségi Köztársaság beavatkozását a Salzgitter kérelmeinek támogatása végett.

52. Kérelmének alátámasztására a kedvezményezett vállalkozás nyolc megsemmisítési jogalapot hozott fel. Az Elsőfokú Bíróság a vitatott határozat részleges megsemmisítése előtt az első, a második, a harmadik és a hetedik jogalapot vizsgálta meg.

53. *Első jogalapjával* a Salzgitter azt kifogásolja, hogy a Bizottság tévesen minősítette

23 – HL C 113., 9. o.

24 – T-308/00. sz., Salzgitter kontra Bizottság ügy.

a ZRFG 3. cikkében szereplő értékcsökkentési leírásokat és adómentes tartalékokat állami támogatásként. Az Elsőfokú Bíróság elutasította ezt a jogalapot, mivel úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó támogatások mégis állami támogatásnak minősülnek az ESZAK 4. cikk c) pontja értelmében.

54. *Második jogalapjával* a Salzgitter azt kifogásolja, hogy a Bizottság hibát követett el az ESZAK 4. cikk c) pontja és az ESZAK 67. cikk értelmezése, különösen azok hatályának értékelése során. Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 103–118. pontjában kifejtett indokolás alapján elutasította ezt a jogalapot. Miután a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján meghatározta mindkét rendelkezésnek a hatályát, az Elsőfokú Bíróság emlékeztetett arra, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontja és az ESZAK 67. cikk két elkülönült terület, és ez utóbbi cikk nem tartozik az állami támogatások területe alá.

55. A megtámadott ítélet 112–115. pontjában az Elsőfokú Bíróság ezt követően hangsúlyozta, hogy a Bizottság határozathozatali gyakorlatának fejlődésével kapcsolatos bizonytalanságok nem módosítják ezt a tényt. A megtámadott ítélet 115. pontjában kifejti különösen, hogy jóllehet a második acélipari támogatási kódextől kezdve a kódexek kiterjednek valamennyi acélipari támogatásra, legyenek a szén- és acélágazatra vonatkozó külön vagy nem külön támogatások, ezen pontosítás egyetlen célja az ESZAK 4. cikk c) pontja eredeti hatályának visszaállítása, miután ez utóbbi rendelkezés semmiféle különbséget nem tesz a tilalma hatálya alá tartozó támogatásfajták között.

56. A megtámadott ítélet 117. pontjában az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Bizottság helyesen állapította meg a vitatott határozatban, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontját kell alkalmazni, kizárva az ESZAK 67. cikk alkalmazását, és a megtámadott ítélet 118. pontjában elutasította a második jogalapot.

57. *Harmadik jogalapjával* a Salzgitter azt kifogásolja, hogy a Bizottság az ESZAK 95. cikk alapján nem vizsgálta hivatalból azt, hogy a szóban forgó támogatások összeegyeztethetőnek minősíthetők-e a közös piaccal. Az Elsőfokú Bíróság elutasította ezt a jogalapot, úgy ítélve meg a megtámadott ítélet 136–147. pontjában, hogy a Bizottság nem követett el nyilvánvaló mérlegelési hibát az ESZAK 95. cikk alkalmazhatóságának vizsgálata során.

58. *Negyedik és ötödik megsemmisítési jogalapjával* a Salzgitter azt kifogásolja, hogy a Bizottság mérlegelési hibákat követett el bizonyos befektetési tervek értékelését illetően. A *hatodik jogalap* keretében előadta, hogy a Bizottság mérlegelési hibát követett el az irányadó diszkontráta mértékének meghatározásakor is. Az Elsőfokú Bíróság nem vizsgálta ezeket a jogalapokat.

59. *Hetedik megsemmisítési jogalapjával* a Salzgitter úgy vélte, hogy a Bizottság megsértette a jogbiztonság elvét, amikor a Németországi Szövetségi Köztársaságot a közös piaccal össze nem egyeztethetőnek

nyilvánított támogatások visszatéríttetésére kötelezte. Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 161. pontjában először is úgy ítélte meg, hogy a jogvesztő határidő hiánya vagy a szóban forgó támogatások előzetes bejelentésének hiánya nem zárja ki a jogbiztonság elvének Bizottság általi megsértését. Ennek az ítéletnek a 163. pontjában azt is hangsúlyozta, hogy a Salzgitter nem tehető felelőssé e támogatások bejelentésének hiánya miatt, mivel a kedvezményezett vállalkozás nem a Bizottság intézményes tárgyalópartnere az állami támogatások területén. Majd az említett ítélet 165. és 166. pontjában az Elsőfokú Bíróság emlékeztetett arra, hogy noha a Bíróság ténylegesen elfogadta, hogy valamely támogatás kedvezményezettje nem hivatkozhat e támogatás szabályszerűségébe vetett jogos bizalomra, amennyiben azt az eljárási szabályok megsértésével nyújtották, a Salzgitter a jelen ügyben nem a támogatás szabályszerűségébe vetett jogos bizalomra, hanem a jogbiztonság elvének megsértésére hivatkozik, mely utóbbi nem korlátozódhat a támogatások kedvezményezettjében a jogos bizalom kialakulásához megkövetelt feltételekre.

60. Miután a megtámadott ítélet 168–173. pontjában emlékeztetett a Bizottság által az első három acélipari támogatási kódex keretében elfogadott álláspont fejlődésére, ezen ítélet 174. pontjában az Elsőfokú Bíróság kimondta, hogy:

„[…] a második és harmadik acélipari támogatási kódex elfogadása nyomán kialakult helyzetet a következő – a Bizottságnak felróható – bizonytalansági és a világosság hiányával kapcsolatos elemek jellemezték:

– a Bizottság [1971. augusztus 4-i] határozatában [a továbbiakban: a Bizottság 1971-es határozata] foglalt jóváhagyás részleges visszavonásának hallgatólagos – és ennélfogva nem kellően világos – jellege;

– a jóváhagyás fenti hallgatólagos részleges visszavonása következményével kapcsolatos kétértelműség abban a kérdésben, hogy a ZRFG 3. cikk utólagos alkalmazását a harmadik acélipari támogatási kódex 6. cikke szerinti »tervként« be kell-e jelenteni.”

61. Az Elsőfokú Bíróság ezt követően a megtámadott ítélet 176–179. pontjában megemlíti azokat a különös kötelezettségeket, amelyekkel az acélipari vállalkozásokat terhelte a Bizottság az ágazat válságának kezelése érdekében. Ezek a vállalkozások kötelesek voltak a Bizottság szervezeti egységeivel közölni az acéltermelésükre és a befektetéseikre vonatkozó információkat a Bizottság által létrehozott felügyeleti rendszerek keretében. E tekintetben az Elsőfokú Bíróság megjegyezte, hogy jogi kapcsolat áll fenn ezek között a különböző rendszerek között, és jelezte, hogy a Bizottságnak – az acélipari vállalkozások által benyújtott dokumentumok vizsgálatakor – szükségképpen

ellenőriznie kellett, hogy termelési kapacitásuk fenntartása vagy növelése meg nem engedett állami támogatásokból ered-e. E körülmények között, illetve a Salzgitter által 1988 óta szolgáltatott információk alapján az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Bizottságnak észlelnie kellett volna és meg kellett volna állapítania a szóban forgó támogatások bejelentésének hiányát, és megtenni a szükséges lépéseket. Emlékeztetett továbbá arra, hogy a Bizottság 1988-ban újra megvizsgálta a ZRFG által létrehozott támogatási programot, és az EK-Szerződés alapján jóváhagyó határozatot hozott 1988 decemberében.

62. A megtámadott ítélet 180. pontjában az Elsőfokú Bíróság ezért azt a következtetést vonta le, hogy:

„A bizonytalanság és a világosság […] 174. pontban leírt hiányát – jóllehet tudomása volt a [Salzgitternek] nyújtott támogatásokról – elhúzódó válaszadási mulasztásával súlyosbítva, a Bizottság az intézményt terhelő gondos ügyintézés követelményének megsértésével olyan kétértelmű helyzetet teremtett, amelyet – a már nyújtott támogatások visszatérítését elrendelő bármilyen lépés megtétele előtt – tisztáznia kellett volna (lásd ebben az értelemben a Bíróság 26/69. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 1970. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 1970., 565. o.] 28–32. pontját).”

63. A megtámadott ítélet 181. pontjában az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy a Bizottság nem tisztázta ezt a kérdést, és ezen ítélet 182. pontjában arra a következtetésre jutott, hogy a Bizottság – a jogbiztonság elvének sérelme nélkül – nem írhatta elő a felperesnek 1986 és 1995 között juttatott támogatások visszatérítését.

64. Az említett ítélet 183. pontjában az Elsőfokú Bíróság következésképp elfogadta a hetedik jogalapot, és megsemmisítette a vitatott határozat 2. és 3. cikkét, amennyiben az arra kötelezte a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy intézkedjék a Salzgitternek jogellenesen nyújtott támogatások visszatérítéséről.

65. E körülmények között az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg a megtámadott ítélet 184. pontjában, hogy nincs helye a lényegüket tekintve a visszatérítendő támogatások összegének csökkentésére, illetve kiszámítására vonatkozó jogalapokról határozni. Az Elsőfokú Bíróság elutasította továbbá a nyolcadik, a vitatott határozat indokolására vonatkozó kötelezettség megsértésére alapított jogalapot. Úgy ítélte meg ugyanis, hogy a Salzgitter által felhívott első három jogalap vizsgálata során általa elvégzett bírósági felülvizsgálat megfelelően alátámasztja ezen kötelezettség Bizottság általi tiszteletben tartását.

IV – A Bíróság előtti eljárás és a felek kérelmei

66. A Bizottság a Bíróság Hivatalához 2004. szeptember 23-án benyújtott beadványában

terjesztette elő a jelen fellebbezést. Azt kéri, hogy a Bíróság helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet, utalja vissza az ügyet az Elsőfokú Bíróság elé, és a Salzgittert kötelezze a költségek viselésére.

67. A Salzgitter a fellebbezés elutasítását kéri. Csatlakozó fellebbezésében továbbá kéri egyrészt a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését, amennyiben az Elsőfokú Bíróság részben elutasította keresetét, másrészt kéri a vitatott határozat 1. cikkének megsemmisítését. A Salzgitter kéri továbbá, hogy a Bíróság a Bizottságot kötelezze a két eljárás költségeinek viselésére.

68. A Németországi Szövetségi Köztársaság – a Salzgitter által a fellebbezésre adott választ és előterjesztett csatlakozó fellebbezést támogató beavatkozó – kéri a fellebbezés elutasítását, a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését, amennyiben az első fokon elutasította a Salzgitter keresetét, és végül kéri a vitatott határozat 1. cikkének megsemmisítését.

69. A megtámadott ítélettel szemben előterjesztett fellebbezés és csatlakozó fellebbezés lényegében két jogi problémát vet fel.

70. Fellebbezésében a Bizottság lényegében azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, mivel úgy ítélte meg, hogy a Bizottság megsértette a jogbiztonság elvét, amikor a jelen ügy sajátos körülményei között kötelezte a Németországi Szövetségi Köztársaságot, hogy intézkedjék a Salzgitternek jogellenesen nyújtott támogatások visszatérítéséről.

71. Csatlakozó fellebbezésében a Salzgitter azt állítja, hogy a vitatott határozat bírósági felülvizsgálata során az Elsőfokú Bíróság tévesen értelmezte az ESZAK 4. cikk c) pontja, az ESZAK 67. cikk és az ESZAK 95. cikk hatályát és alkalmazhatóságát. Azt kifogásolja különösen, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a vitatott támogatások vizsgálata az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatálya alá tartozik.

72. Úgy gondolom, hogy – mivel a csatlakozó fellebbezéssel felvetett kérdés a vitatott határozat jogalapjára vonatkozik – előzetesen a csatlakozó fellebbezést kell megvizsgálni.

V – A csatlakozó fellebbezésről

73. Csatlakozó fellebbezésének alátámasztására a Salzgitter két jogalapot hoz fel.

74. Első jogalapjával a Salzgitter vitatja az Elsőfokú Bíróságnak a vitatott határozat érdemi jogszerűségére vonatkozó elemzését. Azt állítja, hogy a megtámadott ítéletben az Elsőfokú Bíróság nem megfelelően értelmezte az ESZAK 4. cikk c) pontját, az ESZAK 67. cikket és az ESZAK 95. cikket.

75. Második jogalapjával a Salzgitter azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen értékelte a vitatott határozatnak – az ESZAK 5. cikk második bekezdésének negyedik francia bekezdése és az ESZAK 15. cikk első bekezdése [25] által megkövetelt – indokolását.

A – *Az ESZAK 4. cikk c) pontja, az ESZAK 67. cikk és az ESZAK 95. cikk értelmezése során elkövetett téves jogalkalmazásra alapított első jogalapról*

76. Az első jogalap három részből áll, és az Elsőfokú Bíróság által elkövetett különböző téves jogalkalmazásokon alapul, amely elsőként az ESZAK 4. cikk c) pontjának és az ESZAK 67. cikknek a hatályát és alkalmazhatóságát, másodsorban a Bizottság ESZAK 95. cikkben meghatározott hatáskörének terjedelmét, harmadsorban pedig a Bizottság határozathozatali gyakorlatának bemutatását érinti.

1. Az első jogalap első részéről, amely az ESZAK 4. cikk c) pontjának és az ESZAK 67. cikknek a hatályát és alkalmazhatóságát érintő téves jogalkalmazáson alapul

77. Az első jogalap első részével a Salzgitter úgy véli, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a Bizottság érvényesen támaszkodhatott az ESZAK 4. cikk c) pontjára a szóban forgó támogatások értékelése során. [26]

a) A felek érvei

78. Érvelésének alátámasztásául a Salzgitter a Bíróság ítélkezési gyakorlatára hivatkozik, amelynek alapján a nem kizárólag a szén- és acélágazatra vonatkozó támogatások nem tartoznak az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatálya alá. Különösen a Compagnie des hauts fourneaux et fonderies de Givors és társai kontra Főhatóság egyesített ügyekben 1960. május 10-én hozott ítéletre, [27] a fent hivatkozott De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg kontra Főhatóság ügyben hozott ítéletre, a fent hivatkozott Hollandia kontra Bizottság ügyben hozott ítéletre és a Banks-ügyben 2001. szeptember 20-án hozott ítéletre [28] hivatkozik. A Salzgitter vitatja a Bizottság azon érvét is, mely szerint a Bizottság kontra Franciaország ügyben 1969. december 10-én hozott ítélet [29] megállapította, hogy az ESZAK 4. cikk

25 – Az ESZAK 5. cikk második bekezdésének negyedik francia bekezdése előírja, hogy „[a Közösség] nyilvánosságra hozza tevékenységének indokait és meghozza [az ESZAK-Szerződés] által előírt szabályok betartásának biztosításához szükséges intézkedéseket”, valamint az ESZAK 15. cikkének első bekezdése pontosítja, hogy „[a bizottsági] határozatokat, ajánlásokat és véleményeket indokolni kell”.

26 – A fellebbezésre adott válasz és a csatlakozó fellebbezés 97–112. pontja.

27 – A 27/58–29/58. sz. egyesített ügyek (EBHT 1960., 501. o.).

28 – A C-390/98. sz. ügy (EBHT 2001., I-6117. o.).

29 – A 6/69. és 11/69. sz. egyesített ügyek (EBHT 1969., 523. o.).

c) pontja már az első kódex elfogadása előtt is tiltotta a nem kizárólag az acélipari vállalkozásoknak nyújtott támogatásokat.

79. A Németországi Szövetségi Köztársaság elsősorban az ESZAK-Szerződés rendszerére alapozva támogatja a Salzgitter elemzését. Megállapítja, hogy azokat a terheket és támogatásokat, amelyek kifejezetten a szénre és az acélra vonatkoznak, szigorúan tiltja az ESZAK 4. cikk c) pontja, míg az ESZAK 67. cikk az általános állami intézkedésekre alkalmazandó. Az ESZAK 4. cikk c) pontja hatályának a nem csupán a szén- és acélágazatra vonatkozó támogatásokra történő kiterjesztése nem kizárólag az ESZAK-Szerződés egyik alapelvének, a részleges integrációnak a figyelmen kívül hagyását jelentené, hanem teljesen megfosztaná az ESZAK 67. cikket a hatékony érvényesüléstől.

80. A Németországi Szövetségi Köztársaság másodsorban az ESZAK- és az EK-Szerződés hatályára alapozza érvelését. Míg a támogatásoknak az EK-Szerződés által előírt ellenőrzése – mint az EK 87. cikk (3) bekezdésének a)–e) pontjából következik – az általános támogatási intézkedésekre vonatkozik, addig az ESZAK-Szerződés kizárólag a szén- és acélipar számára nyújtott támogatások ellenőrzését érinti. Ezért, az ESZAK 4. cikk c) pontja általános támogatási programokra történő alkalmazásának elismerése korlátozná az EK-Szerződés hatályát, valamint a Bizottság számára az EK 87. cikk által biztosított mentesítési jogköröket.

81. A Németországi Szövetségi Köztársaság úgy érvel, hogy az általa fenntartott értelmezés nem gyengíti a Bizottságnak az állami támogatások feletti ellenőrzését, mivel az általános támogatási programok acél- és szénipari ágazatra gyakorolt hatásai az EK 87., az EK 88. és az ESZAK 67. cikk alapján kerülnek értékelésre.

82. E különböző tényezőkre tekintettel a Németországi Szövetségi Köztársaság azt állítja tehát, hogy a Bizottságnak a harmadik kódex óta fenntartott jogi álláspontja téves, és az említett kódex rendelkezései nem egyeztethetők össze az ESZAK 4. cikk c) pontjával és az ESZAK 67. cikkel.

83. A Bizottság lényegében azzal érvel, hogy az ESZAK 67. cikk nem alkalmazható az állami támogatásokra. Ez a rendelkezés kizárólag azokra az általános tagállami intézkedésekre terjed ki, amelyeket a tagállamok a gazdaság- és szociális politikájuk keretében fogadhatnak el, illetve a nem kizárólag az acél- vagy szénipart érintő ágazati intézkedésekre. Az ESZAK 4. cikk c) pontja alkalmazható a nem kizárólag a közös szén- és acélpiacnak nyújtott támogatásokra.

b) Értékelés

84. Első jogalapjának első részével a Salzgitter arra kéri a Bíróságot, hogy hatá-

rozzon az ESZAK 4. cikk c) pontja és az ESZAK 67. cikk hatályáról, valamint alkalmazhatóságáról. Amint azt már jeleztem, a Bíróságnak azt a kérdést kell eldöntenie, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontja alkalmazható-e valamely acélipari vállalkozásnak nyújtott, olyan általános támogatási programba illeszkedő támogatásra, amelyet a Bizottság korábban az EK-Szerződés alapján jóváhagyott, vagy ennek az intézkedésnek a végrehajtása az ESZAK 67. cikk hatálya alá tartozik-e.

85. Emlékeztetek ugyanis arra, hogy a jelen ügyben a Németországi Szövetségi Köztársaság által a ZRFG alapján elfogazdott általános támogatási programot a Bizottság 1971-ben engedélyezte az EK 87. és az EK 88. cikk alapján. Amint az Elsőfokú Bíróság által ismertetett tényállásból kiderül, ennek a törvénynek az utolsó módosításait – mint az EK-Szerződéssel összeegyeztethető állami támogatást – a Bizottság jóváhagyta.

86. Ezen általános program alkalmazása keretében nyújtott a Németországi Szövetségi Köztársaság támogatásokat a Salzgitternek. Megjegyzem, hogy ez a vállalkozás az ESZAK-Szerződés hatálya alá tartozik. A vitatott határozatban a Bizottság úgy ítélte meg, hogy az 1986 és 1995 között folyósított támogatások [30] az ESZAK 4. cikk c) pontja alapján összeegyeztethetetlenek a közös szén- és acélpiaccal. A Bíróságnak azt a kérdést kell eldöntenie, hogy a szóban forgó támogatások valóban az említett rendelkezés hatálya alá tartoznak-e.

87. Ezen eljárásban két véleményt terjesztettek elő.

88. Az első álláspont, amelyet a Bizottság képvisel, az ESZAK 4. cikk c) pontjának szó szerinti értelmezése mellett érvel. Ez a rendelkezés kiterjed minden támogatásra, amelyben acél- vagy szénipari vállalkozások részesülhetnek.

89. A második álláspont, amelyet a Salzgitter és a Németországi Szövetségi Köztársaság képvisel, az ESZAK 4. cikk c) pontja hatályának megszorító értelmezése mellett érvel. Ez ugyanis csupán a kizárólag a szén- és acéliparági ágazat vállalkozásai számára nyújtott támogatásokra alkalmazandó, tehát olyan támogatásokra, amelyekben e vállalkozások kizárólag vagy főként acél- vagy szénipari tevékenységük folytán részesülnek. Ezzel szemben nem alkalmazható ez a rendelkezés az acél- vagy széniparnak általános vagy regionális támogatási programok alapján nyújtott támogatásokra. Ez utóbbiaknak az összeegyeztethetőségét mindazonáltal az EK 87. és az EK 88. cikkel együttesen értelmezett ESZAK 67. cikk alapján kell megvizsgálni.

30 – 1986 óta a harmadik acélipari támogatási kódex előírja az acélipari vállalkozások részére nyújtott támogatások bejelentésének kötelezettségét. 1995 a ZRFG hatályának lejártát jelöli.

90. A Salzgitter és a Németországi Szövetségi Köztársaság érvelésével szemben úgy vélem, hogy a szóban forgó támogatások vizsgálata valójában az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatálya alá tartozik.

91. Mielőtt ismertetném azokat az indokokat, amelyek alapján erre a következtetésre jutottam, az ESZAK-Szerződés rendszerének jobb megértése érdekében először is ismertetem a felmerült kérdéseket. Ezen vizsgálat keretében elsőként megvizsgálom az ESZAK 4. cikk és az ESZAK 67. cikk hatályát és alkalmazhatóságát. Ezt követően bemutatom a főtanácsnokoknak az e két rendelkezés hatályára vonatkozó véleményeit. Végül pontosítom az állami támogatások ellenőrzésére a Bizottság által az ESZAK-Szerződés keretében létrehozott rendszer körvonalait.

92. Másodsorban, és a későbbiekben megállapított körülmények fényében kifejtem, miért ítélem meg úgy, hogy a szóban forgó támogatások értékelése valójában az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatálya alá tartozik.

i) A felmerült kérdések

– Az ESZAK-Szerződésben előírt szabályok

93. Nem következik egyértelműen az ESZAK 4. cikk és az ESZAK 67. cikk szövegéből, hogy valamely olyan támogatás közös piaccal való összeegyeztethetőségét, mint amilyenről a jelenlegi jogvitában szó van, ez első vagy a második rendelkezés alapján kell-e megvizsgálni. Az értelmezésük olyannyira kényes terület, hogy az ESZAK-Szerződés keretei között nem létezik olyan előkészítő munka vagy minden aláíró számára közös dokumentum, amely értelmező erővel bírna. [31] Így tehát e Szerződés rendszerére és az általa kitűzött célokra kell hivatkozni.

94. Mindenekelőtt fontos emlékeztetni arra, hogy az ESZAK-Szerződés mindössze részleges gazdasági integrációt valósított meg, a szén- és acélágazatra korlátozott közös piacot hozva létre.

95. E Szerződés keretei között a tagállamok lemondtak a közös szén- és acélpiac létrehozatalára és működtetésére vonatkozó hatásköreikről. Ezzel szemben megőrizték általános gazdaságpolitikai hatásköreiket, amint ez az ESZAK 26. cikk szövegéből kiderül. [32]

31 – Lásd Reuter, P., *La Communauté européenne du charbon et de l'acier*, Librairie générale du droit et de jurisprudence, Paris, 1953., és különösen Robert Schuman előszavát. Lásd továbbá a francia delegációnak az 1951. április 18-án Párizsban aláírt Szerződésre és Egyezményre vonatkozó jelentését, „Action des États et conditions de la concurrence", III. rész, Reuter, P., i.m., 111–116. o.

32 – Az ESZAK 26. cikk első bekezdése pontosítja, hogy „[a] Tanács a […] Szerződésben meghatározott esetekben és az ott meghatározott módon látja el hatásköreit, különösen a [Bizottság] és az országuk általános gazdaságpolitikájáért felelős kormányok tevékenységének összehangolása érdekében". Lásd e tekintetben a 7/54. és 9/54. sz., Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises kontra Főhatóság egyesített ügyekben 1956. április 23-án hozott ítéletet (EBHT 1956., 53., 96. o.).

96. Az acél- és szénpiaci verseny tehát kétféle módon lehet érintett. Egyrészt szenvedhet olyan nemzeti intézkedésektől, mint a vállalkozásoknak nyújtott szubvenciók vagy állami támogatások, amelyek kifejezetten és kizárólag a szén- és acélipart érintik. Torzulások érhetik továbbá a tagállamok által a számukra fenntartott hatáskörökön belül elfogadott általános politikai intézkedések különbsége folytán is.

97. Az ESZAK-Szerződés tehát két különböző fellépést írt elő ezen versenytorzulásokkal szemben: az ESZAK 4. cikk c) pontját, valamint az ESZAK 67. cikkét.

Az ESZAK 4. cikk c) pontja

98. Az ESZAK 4. cikk c) pontja főszabály szerint tiltja az állami támogatásokat a közös szén- és acélpiacon, amennyiben azok alkalmasak arra, hogy valamelyik lényeges célkitűzés megvalósulását, így a szabad verseny rendszerének létrehozatalát veszélyeztessék.

99. E rendelkezés értelmében a közös szén- és acélpiaccal összeegyeztethetetlennek minősülnek, és így az ESZAK-Szerződésben meghatározott feltételek mellett eltörlendőek és tiltottak a Közösségen belül „az államok által bármilyen formában nyújtott szubvenciók, támogatások vagy az általuk kivetett különleges terhek."

100. Az ESZAK 4. cikk c) pontja szigorúan van megfogalmazva. A Bíróság igen korán megállapította a tilalom „szokatlanul széles jelentését," [33] valamint elismerte közvetlen alkalmazhatóságát. [34] Ez a cikk a tagállamoknak a közös szén- és acélipar működésébe történő közvetlen beavatkozásaira vonatkozik, világos és egyszerű tiltó normát állít fel, amelynek megsértésével az elkövető tagállam minden további nélkül megsérti az ESZAK-Szerződést.

101. Az említett rendelkezés kivétel nélkül tilt minden támogatást, oly módon, hogy azok a közös szén- és acélpiaccal összeegyeztethetetlennek minősülnek, anélkül hogy – az EK 87. cikk (1) bekezdésével ellentétben – bizonyítani kellene, hogy érintik-e a tagállamok közötti kereskedelmet, vagy torzítják-e a versenyt, illetve azzal fenyegetnek-e. [35]

33 – A fenti 42. pontban hivatkozott De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg kontra Főhatóság ügyben hozott ítélet.

34 – A fenti 91. pontban hivatkozott Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises kontra Főhatóság ügyben hozott ítélet.

35 – A C-501/00. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2004. július 15-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-6717. o.) 129. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

102. Továbbá – amint a rendelkezés szövegéből következik – az ESZAK 4. cikk c) pontja nem tesz semmiféle különbséget sem az egyedi támogatások és a támogatási programok között, sem pedig a szén- és acélipari ágazat külön, illetve nem külön támogatási programjai között.

103. Azonban, amint látható, az e rendelkezésben előírt tilalom nem jelenti azt, hogy minden, a közös szén- és acélpiacon nyújtott állami támogatást az ESZAK-Szerződés céljaival összeegyeztethetetlennek kellene tekinteni. A Szerződés rendszerében ugyanis az ESZAK 4. cikk c) pontjával nem ellentétes az, hogy a Bizottság, eltérést alkalmazva, az ESZAK 95. cikk első és második bekezdése alapján engedélyezzen olyan állami támogatásokat, amelyek az ESZAK-Szerződés céljaival összhangban lehetővé teszik az előre nem látható helyzetek megoldását.

Az ESZAK 67. cikk

104. Az ESZAK 67. cikk célja a tagállami politikák közötti koordináció létrehozása. Azon versenytorzulások kiküszöbölésére irányul, amelyek a tagállamok által a saját hatásköreiken belül elfogadott nemzeti politikai intézkedések közötti különbségekből erednek, és amelyek a Közösség acél- és szénpiacát sújthatják.

105. Az említett rendelkezés kötelezi azt a tagállamot, amely olyan intézkedést fogad el, amely érzékelhető hatást gyakorolhat a szén- és acélipari verseny feltételeire, hogy hozza azt a Bizottság tudomására. Amennyiben e lépés az adott állam vagy valamely másik tagállam piacán tevékenykedő szén- vagy acélipari vállalkozásokra nézve káros következményekkel jár, a Bizottság – a Tanácsadó Bizottsággal és a Tanáccsal folytatott konzultációt követően – engedélyezi támogatás nyújtását e vállalkozásoknak, amelynek összegét, feltételeit és tartamát a Bizottsággal egyetértésben határozzák meg, vagy ajánlást intéz az említett államhoz, hogy lépésének káros hatásait a saját gazdasági egyensúlyával leginkább összeférhetőnek ítélt intézkedésekkel orvosolja.

106. A Bíróság már igen korán szűken értelmezte ezt a rendelkezést. Úgy ítélte meg, hogy az ESZAK 67. cikk az ESZAK-Szerződés által létrehozott integráció részleges jellegét küszöböli ki.

107. Így, a fent hivatkozott, Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises kontra Főhatóság ügyben hozott ítéletben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ESZAK 67. cikk egy „ellensúlyozó intézkedés”, amely lehetővé teszi „a versenyt zavaró hatások kiküszöbölését, amelyeket a Szerződés rendelkezései nem számoltak fel, és ezáltal annak megakadályozását, hogy ezek a zavarok […] – mivel a közös piac létrehozatala után is fennmarad[tak] – ne veszélyeztessék a Szerződés 2. cikkében »a tagál-

lamok általános gazdaságával összhangban« a Közösségre bízott feladatokat.” [36]

108. Ezt követően a fent hivatkozott, Compagnie des hauts fourneaux et fonderies de Givors és társai kontra Főhatóság ügyben hozott ítéletében a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ESZAK 67. cikk kizárólag „védintézkedéseket” ír elő az olyan állami intézkedésekkel szemben, amelyek nem alkalmazandók közvetlenül és azonnal az iparban. Ezek a védintézkedések mindössze „az olyan állami intézkedésből eredő gazdasági hátrányok ellensúlyozását célozzák a közös piacon, amelyet [a Bizottság] közvetlenül nem akadályozhat meg. [37]

109. A Bíróság a fent hivatkozott, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg kontra Főhatóság ügyben hozott ítéletében határolta el az ESZAK 4. cikk c) pontja és az ESZAK 67. cikk hatályát, úgy ítélve meg, hogy azok „két különböző területre” vonatkoznak. [38] A közösségi bíróság úgy ítélte meg, hogy az ESZAK 67. cikk nem vonatkozhat ugyanazokra az intézkedésekre, amelyeket az ESZAK 4. cikk c) pontja megszüntetett és megtiltott, ennek pedig két oka van.

110. Az első az ESZAK-Szerződés rendelkezéseinek hatékony érvényesülésével kapcsolatos. A Bíróság ugyanis hangsúlyozza, hogy ha a tagállamok által nyújtott, és az ESZAK 4. cikk c) pontja alapján megszüntetett és tiltott támogatások az ESZAK 67. cikk alapján mégis megengedhetők lennének (a Bizottság által ajánlott intézkedések fenntartásával), ez a Bíróság szerint nagymértékben érintené az ESZAK 4. cikkből fakadó tilalom hatályát.

111. A második ok a Bizottság számára az ESZAK 67. cikk végrehajtása során biztosított eszközök eltérő jellegével függ össze. Az ESZAK 4. cikkel ellentétben ugyanis, amely kizárólagos hatáskört biztosít a Közösségnek, az ESZAK 67. cikk mindössze „ajánlások” megtételére jogosítja fel.

112. Az Elsőfokú Bíróság végül a közelmúltban, az ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi kontra Bizottság ügyben 2001. június 5-én hozott ítéletében [39] emlékeztetett arra, hogy az ESZAK 67. cikk „kizárólag az érintett tagállam általános gazdaságpolitikájához kapcsolódó állami jogszabály vagy szabályozás alkalmazásából eredő, az acélipar számára biztosított előnyökre irányul, és nem a kifejezetten a szén- és acéliparnak vagy, mint jelen esetben, egy adott acélipari vállalkozásnak nyújtott állami támogatásokra,

36 – 97. o. Ez az ügy a nem háztartási célú szilárd tüzelőanyagokat sújtó teherrel volt kapcsolatos. A Bíróság megállapította, hogy ez a teher ugyanolyan mértékben alkalmazandó minden ipari szereplőre, és ezért nem tekinthető úgy, hogy különösen és kizárólag a szén- és acélágazatban alkalmazandó.

37 – 526. o.

38 – 47. o.

39 – A T-6/99. sz. ügy (EBHT 2001., II-1523. o.).

amelyek az [ESZAK] 4. cikk c) pontjának hatálya alá tartoznak.” [40]

113. Ebből az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az ESZAK 67. cikk célja az, hogy a Bizottság számára lehetővé tegye ellensúlyozó intézkedések vagy „védintézkedések” acélipari vállalkozások javára történő bevezetésének engedélyezését abban az esetben, ha ez utóbbiakat általános gazdaságpolitikai intézkedések sújtják.

– A főtanácsnokoknak az ESZAK 4. cikk c) pontja és az ESZAK 67. cikk hatályára vonatkozó véleményei

114. A főtanácsnokok által ismertetett vélemények vizsgálata bizonyítja az ESZAK 4. cikk c) pontja hatályának az ESZAK 67. cikk hatályától való elhatárolásával kapcsolatos nehézségeket.

115. Lagrange, Roemer és Geelhoed főtanácsnok mindannyian egyetértettek abban, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontja csak azokra a külön támogatásokra vonatkozik, amelyek kizárólag a szén- és acéliparra irányulnak, míg azokat az előnyöket, amelyek egy általános szabályozásból erednek, az ESZAK 67. cikk alapján kell értékelni. [41]

116. Lagrange főtanácsnok az 1960. november 5-én, a fent hivatkozott De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg kontra Főhatóság ügyben ismertetett indítványában úgy ítélte meg, hogy nem „zárható ki automatikusan a tagállamok hatásköréből minden, amely – ilyen jellegű szabályozás értelmében – teljes egészében vagy részben az [ESZAK] iparágat érinti.” Véleménye szerint ez ugyanis „az ESZAK tevékenységi körének a visszaélésszerű kiterjesztése lenne olyan területre, amely az államoknak fenntartott hatáskörbe tartozik”. Az ESZAK 4. cikk c) pontjában szereplő intézkedéseknek az ESZAK 67. cikkben szereplőktől való elhatárolása érdekében Lagrange főtanácsnok az „intézkedés valódi tárgyával” összefüggő kritérium alkalmazását javasolta. Javaslatának bemutatására a társadalombiztosítás finanszírozásának szabályait módosító és bizonyos szakmák (például a bányászat) különös szabályait tartalmazó jogszabály példáját hozta fel. Véleménye szerint egy ilyen intézkedés a priori nem tekinthető az ESZAK 4. cikk c) pontja értelmében tiltott támogatásnak vagy szubvenciónak. Mivel ezen intézkedés szociális céllal bír, és mivel a meghatározott szakmák finanszírozására vonatkozó eltérő szabályok elfogadását igazolják az általános jogszabály által kitűzött célokkal összefüggő jogszerű indokok, ezen intézkedés továbbra

40 – 85. pont.

41 – Ezt az álláspontot osztja a szakirodalom egy része is. Lásd különösen Reuter, P., i.m., 194. és 195. o., valamint Mertens de Wilmars, J., „Aides CECA et aides CEE: Aspects juridiques d'une convergence économique”, *Du droit international au droit de l'intégration, Liber amicorum en l'honneur de Pierre Pescatore*, Nomos, Baden-Baden, 1987., 421. o.

is a nemzeti hatáskörbe tartozik, és kizárólag az ESZAK 67. cikk hatálya alá tartozik. [42]

117. Roemer főtanácsnok a fent hivatkozott, Hollandia kontra Bizottság ügyben 1971. június 10-én ismertetett indítványában úgy ítélte meg, hogy az ESZAK-Szerződés alapító atyáinak nem állhatott szándékában az, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontjában előírt tilalomnak abszolút hatályt adjanak.

118. Egyrészt, mivel a szubvenciók a gazdaság-, a szociális és az iparpolitika nagyon népszerű eszközei, nem lenne ésszerű teljes mértékben kivonni a szén- és acéliparta egy olyan előnyt biztosító akció alól, amelyben olyan intézkedések révén részesülnek, amelyeket a tagállamok az általános gazdasági jogalkotásuk keretében fogadnak el, és úgy ítélni meg, hogy ezen iparágak vonatkozásában a szubvenciók feltétel nélküli tilalma áll fenn. Egy ilyen rendszer érzékeny hézagot hozna létre a tagállamok általános gazdaságpolitikai hatásköreinek gyakorlása során.

119. Másrészt az ESZAK 37. cikk és az ESZAK 95. cikk első bekezdésének alkalmazása, amely lehetővé tenné az ESZAK 4. cikk c) pontjában szereplő tilalom elkerülését, egy bonyolult eljárás alkalmazását (a Tanács egyhangúlag hozott hozzájárulását és a Tanácsadó Bizottsággal folytatott konzultációt), valamint nehezen teljesíthető feltételek fennálltát (a gazdaság súlyos egyensúlyi zavarait) követelné meg.

120. Végül annak elismerése, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontja minden olyan támogatásra vonatkozik, amelyeknek az acélipari vállalkozások kedvezményezettjei lehetnek, sértené a Közösségek harmonikus fejlődését, mivel az EK-Szerződésben a támogatásokra vonatkozó rendelkezések is előírnak jelentős kivételeket a támogatások tilalma alól, mégpedig a tagállamok által megőrzött hatáskörökre tekintettel.

121. Végül Geelhoed főtanácsnok úgy ítélte meg a Moccia Irme és társai kontra Bizottság ügyben [43] 2001. február 8-án ismertetett indítványában, hogy – a Bíróság ítélkezési gyakorlatára tekintettel [44] – a támogatások ESZAK 4. cikk c) pontjában szereplő tilalma mindössze két korlátozást ismer el. Az első abból ered, hogy „az intézkedésnek az államok által nyújtott szubvenciók vagy

42 – Lagrange főtanácsnok ezzel szemben úgy ítéli meg, hogy ha bebizonyosodik, hogy a szóban forgó intézkedésnek nem szociálpolitikai a célja, hanem gazdasági, és vagy olyan terheket ró a vállalkozásokra, amelyek normál esetben nem sújtanák őket, vagy mentesíti olyan teher alól, amelyet normál esetben viselniük kellene, ez az intézkedés az ESZAK 4. cikk c) pontja által tiltott különleges tehernek vagy szubvenciónak minősül.

43 – A C-280/99. P.–C-282/99. P. sz. egyesített ügyekben 2001. június 21-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-4717. o.).

44 – Geelhoed főtanácsnok a fent hivatkozott Groupement des industries sidérurgiques luxembourgeoises kontra Főhatóság és a De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg kontra Főhatóság ügyekben hozott ítéletekre hivatkozik.

támogatások csoportjába kell esnie", a második pedig abból, hogy „[annak] *konkrétan és kizárólag* a szén- és acélágazatra kell irányulnia." [45]

– Az állami támogatások ellenőrzésének az ESZAK által létrehozott rendszere

122. A támogatásoknak az ESZAK 4. cikk c) pontjában szereplő elvi tilalma ellenére a Bizottság úgy határozott, hogy az acélipar számára nyújtott állami támogatásokat engedélyező rendszert vezet be annak érdekében, hogy szembenézzen azzal a válsággal, amely a hetvenes évek végétől kezdődően ezt az ágazatot érintette. Ennek a rendszernek a működését össze kellett hangolni az állami támogatások ellenőrzésének az EK-Szerződés által létrehozott rendszerével.

Acélipari támogatási kódexek

123. Az ESZAK-Szerződésben meghatározott elvek és tevékenységi eszközök a Szerződés aláírásának időpontjában fennálló helyzetnek feleltek meg. Elsősorban a termelés növelésére és a felhasználóknak az ESZAK-termékekhez való egyenlő, megkülönböztetésmentes hozzáférésére irányultak. [46] Ez a célkitűzés magyarázza a közös szén- és acélpiac működésével kapcsolatos olyan szabályok szigorát, mint a szubvenciók és az állami támogatások általános tilalma, az árszabások és a szállítási díjak közzétételének kötelezettsége vagy a mindenfajta hátrányos megkülönböztetés tilalma.

124. Ez az első, integrációt létrehozó Közösség azonban alapvetően dinamikus jellegű volt. Az ESZAK-Szerződés által rögzített bizonyos piaci szabályokat egy olyan politika szükségleteihez kellett igazítani, amelynek mindenekelőtt a szén- és acélipari gazdaság strukturális problémáival kellett szembenéznie. [47]

125. Az acélipari ágazat szerkezetváltása követelményének való megfelelés érdekében a Bizottság az ESZAK 95. cikk első és második bekezdése alapján létrehozott egy olyan közösségi rendszert, amely bizonyos korlátozottan meghatározott esetekben engedélyezi az acélipari állami támogatások nyújtását. [48] Amint korábban már megje-

45 – Lásd különösen az említett indítvány 29–41. pontját (kiemelés tőlem).

46 – Lásd az ESZAK 2–4. cikket.

47 – Számos szerző kritizálta az ESZAK-Szerződés normáinak „statikus" jellege és egy állandó változásban lévő gazdasági környezet dinamikus jellege közötti különbséget. Lásd különösen Much, W., „Principales tendances de l'évolution du droit de la Communauté européenne du charbon et de l'acier", *Rivista di diritto europeo*, Rome, 1965., 3. o., 13. o.

48 – Emlékeztetek arra, hogy az ESZAK 95. cikk különböző mechanizmusokat ír elő az ESZAK-Szerződés olyan helyzetekre történő jogi kiigazítására, amelyeket annak szövege nem vett figyelembe, e Szerződés módosításának szükségessége nélkül, amely megköveteli a tagállamok alkotmányos eljárásainak megfelelő ratifikációt. Az ESZAK 95. cikk alkalmazására vonatkozó ítélkezési gyakorlatra vonatkozóan lásd különösen a C-1/98. P. sz., British Steel kontra Bizottság ügyben 2000. november 23-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-10349. o.) 40. pontját.

gyeztem, a Bizottság által az említett rendelkezés alapján elfogadott rendszer általános hatályú határozatok formájában jelent meg, amelyeket „acélipari támogatási kódexeknek" neveztek.

126. Ezek a kódexek bizonyos feltételek mellett és a Bizottság jóváhagyása után eltéréseket engedélyeznek az ESZAK 4. cikk c) pontjában szereplő elvi tilalom alól, kimerítő jelleggel felsorolt támogatások meghatározott kategóriái javára. A Bíróság tehát úgy ítéli meg, hogy ezeket szűken kell értelmezni. [49] Az említett kódexek időbeli hatálya is korlátozott, mivel – adott időszakban fennálló szükségletek alapján – az acélipart az ESZAK-Szerződésben meghatározott célokhoz igazító szabályokat állapítanak. [50]

127. Az első kódex olyan pontosítást tartalmaz, amelyet a jelen jogvitára tekintettel érdemes kiemelni. Az 1. cikke értelmében ugyanis ez a kódex a kizárólag a szén- és acélipari vállalkozások számára nyújtott támogatásokra vonatkozik. Az említett kódex értelmében az általános és regionális támogatási programoknak az acéliparra történő alkalmazása tehát továbbra is a Bizottságnak az ESZAK 67. cikk és az EK 87. cikk, valamint az EK 88. cikk alapján végzett ellenőrzése alá tartozik. [51] A következő acélipari támogatási kódexek eltérő ellenőrzési rendszert állítanak fel, mivel az általuk meghatározott mentesített kategóriákba tartozó minden támogatásra azonos bánásmódot írnak elő az ESZAK-Szerződés hatálya alá tartozó egyetlen eljárás keretében.

128. Az említett kódexekben szereplő kategóriák hatálya alá nem tartozó támogatások továbbra is kizárólag az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatálya alá tartoznak. Ezek a támogatások azonban az említett rendelkezésben szereplő tilalom alól egyedi mentesítésben részesülhetnek, ha a Bizottság az ESZAK 95. cikk alapján gyakorolt mérlegelési jogkörén belül úgy ítéli meg, hogy ezek a támogatások szükségesek az ESZAK-Szerződés célkitűzéseinek megvalósításához. [52]

Az EK és az ESZAK támogatási rendszerének koordinációja

129. Az a kérdés, amelyet a következőkben kell megválaszolni, a két jogrend, az EK- és az ESZAK-Szerződés egymás melletti léte által felvetett nehézségeket egyaránt tükrözi. Az EK egyre fokozottabb fejlődése

49 – Lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Moccia Irme és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 40. pontját és az Elsőfokú Bíróság T-150/95. sz., UK Steel Association kontra Bizottság ügyben 1997. szeptember 25-én hozott ítéletének (EBHT 1997., II-1433. o.) 114. pontját.

50 – A C-74/00. P. és C-75/00. P. sz., Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. szeptember 24-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-7869. o.) 120. pontja.

51 – Az első kódex negyedik preambulumbekezdése.

52 – Lásd különösen a C-399/95. R. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 1996. május 3-án hozott végzés (EBHT 1996., I-2441. o.) 20. pontját és a fent hivatkozott Spanyolország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 153–155. pontját.

és a versenyszabályok rendszerének a gazdasági tevékenység legkülönbözőbb területein, az EK keretei között történő kidolgozása ugyanis a közös érdekű ágazatok átfedéseihez vezetett. Ennek a két Közösségnek az egymás melletti léte felvetette tehát az állami támogatások ellenőrzési rendszerei koordinációjának a kérdését.

130. A két Közösség, az Európai Atomenergia Közösséggel együtt, egy egységes szerkezet elemeit alkotja. Az EK-, az ESZAK- és az Euratom-Szerződésből fakadó rendelkezéseket tehát egyetlen közös cél viszonylatában kell értelmezni és alkalmazni, tehát mintha egyetlen, teljes gazdasági integrációra irányuló jogrend hatálya alá tartoznának. Vigyázni kell azonban arra, hogy az egyes szerződések által bevezetett szabályozások egyediségét tiszteletben tartsák, ha ez utóbbiak így rendelkeznek.

131. Az ESZAK-Szerződést illetően, ezt a szabályt egyértelműen, kétséget nem tűrő módon határozza meg az EK 305. cikk (1) bekezdése. Ez a rendelkezés ugyanis pontosítja, hogy „[az EK-Szerződés] rendelkezései nem módosítják az [ESZAK-Szerződés] rendelkezéseit, különösen a tagállamok jogaira és kötelezettségeire, […] valamint az említett szerződésnek a közös szén- és acélpiac működésére vonatkozó szabályait."

132. A Bíróság tehát ismételten megállapította, hogy az ESZAK-Szerződés szabályai és az annak alkalmazására hozott valamennyi rendelkezés az EK-Szerződés hatálybalépése ellenére megőrzik a saját alkalmazási körüket. [53] Így tehát az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy az EK-Szerződés rendelkezései az ESZAK-Szerződés különös rendelkezéseinek hiányában csak másodlagosan alkalmazhatók. [54]

133. Közelebbről az állami támogatások ellenőrzéséről szólva, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az ESZAK-Szerződés különös szabályokat ír elő oly módon, hogy az EK-Szerződésből eredő szabályozás nem alkalmazható.

134. A Bíróság így a fent hivatkozott Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság ügyben hozott ítéletében úgy ítélte meg, hogy „[az ESZAK] 4. cikk c) pontja és [az EK] [88.] cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek szövege közötti egyértelmű különbség alapján megállapítható, hogy az állami támogatások kérdését illetően a tagállamok nem kívánták sem ugyanazokat a szabályokat fenntartani,

53 – Lásd különösen a Bíróság 188/80–190/80. sz., Franciaország, Olaszország és Egyesült Királyság kontra Bizottság egyesített ügyekben 1982. július 6-án hozott ítéletének (EBHT 1982., 2545. o.) 30. és 31. pontját; valamint az Elsőfokú Bíróság T-37/97. sz., Forges de Clabecq kontra Bizottság ügyben 1999. március 25-én hozott ítéletének (EBHT 1999., II-859. o.) 132. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

54 – A behozatali vagy kiviteli vámok visszatérítésével kapcsolatos szabályozást illetően lásd különösen a 328/85. sz. Deutsche Babcock Handel ügyben 1987. december 15-én hozott ítélet (EBHT 1987., 5119. o.) 6–14. pontját.

sem ugyanolyan beavatkozási területet biztosítani a Közösségeknek.” [55]

135. A Bíróság megerősítette ezt az elemzést a fent hivatkozott Spanyolország kontra Bizottság ügyben hozott ítéletében. Ebben az ügyben a Spanyol Királyság kifogásolta, hogy a Bizottság az ESZAK 4. cikk c) pontja alapján vizsgálta meg egy társasági adókra vonatkozó nemzeti rendelkezés összeegyeztethetőségét. [56] Ez a szabályozás, amely a Spanyol Királyságnak az Európai Közösségekhez való csatlakozása előtt volt alkalmazandó, adólevonást tett lehetővé a vállalkozások számára a külföldi költségeik és befektetéseik után. Miután a kedvezményezett vállalkozások versenytársai tájékoztatták erről a Bizottságot, a Bizottság eljárást indított a vitatott támogatásoknak kizárólag az ESZAK-Szerződés szabályai vonatkozásában fennálló jogszerűségének a vizsgálatára. Az EK-Szerződéssel szemben, az ESZAK-Szerződés ugyanis nem ismeri a „létező támogatás” fogalmát. Miután megállapította, hogy a szóban forgó adólevonási rendszer előnyt jelenthet az acélipari vállalkozások számára, a Bizottság úgy határozott, hogy a Spanyol Királyság által a szóban forgó szabályozással összhangban, az ESZAK acélipari vállalkozásai számára nyújtott minden támogatás összeegyeztethetetlen a közös szén- és acélpiaccal az ESZAK 4. cikk c) pontja értelmében.

136. Keresetében a Spanyol Királyság többek között azzal érvelt, hogy sértené a vállalkozások közötti egyenlő bánásmód elvét, ha kizárnák a szóban forgó szabályozás kedvezményezettjei közül az acélipari vállalkozásokat. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy ez a jogalap nem megalapozott, mivel „azon acélipari vállalkozások, amelyekre az ESZAK-Szerződés különös rendelkezései kiterjednek, nincsenek ugyanabban a helyzetben, mint más vállalkozások”. [57]

137. Erre az ítélkezési gyakorlatra tekintettel azok a vállalkozások, amelyek az ESZAK hatálya alá tartozó termelő tevékenységeket végeznek, eltérő helyzetben vannak azokhoz a vállalkozásokhoz képest, amelyek az EK-Szerződés hatálya alá tartoznak. Ez az ESZAK-Szerződés által, a közös szén- és acélpiac megfelelő működésének biztosítása és a strukturális nehézségeknek való megfelelés érdekében bevezetett különleges szabályokból ered. Még ha az EK-Szerződés az állami támogatások ellenőrzésének jóval rugalmasabb rendszerét hozza is létre, mint az ESZAK-Szerződés, ezek a vállalkozások továbbra is az utóbbi Szerződés által előírt különleges szabályok hatálya alá tartoznak. [58]

55 – 102. pont.

56 – Ennek az ügynek a tárgya a Spanyol Királyság által a társasági adóról szóló spanyol törvényekre vonatkozó, 2000. október 31-i 2001/168/ESZAK bizottsági határozattal (HL 2001. L 60., 57. o.) szemben benyújtott megsemmisítés iránti kereset volt.

57 – 127. pont. Lásd továbbá a fent hivatkozott Forges de Clabecq kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 132. pontját.

58 – Igaz ugyan, hogy az EK 87. cikk tartalmazza az állami támogatások tilalmát. Ezen tilalom alól azonban nemcsak hogy azonnal különböző kivételeket is tartalmaz, hanem még elvileg és általános megfogalmazása ellenére sincs olyan abszolút jellege, mint az ESZAK-Szerződés szövege által előírtnak, mivel már csak azt a kettős követelményt határozza meg, amelyet az állami támogatásoknak teljesíteniük kell, vagyis hogy először is torzítják a versenyt, vagy annak torzításával fenyegetnek, és másodszor bizonyos vállalkozásokat vagy termékeket előnyben részesítenek.

138. A fentiekből az alábbi következtetések vonhatók le a jelen ügyre vonatkozóan:

– Az ESZAK-Szerződés az acélipari vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások különleges ellenőrzési rendszerét írja elő, amely igazodik a közös szén- és acélpiac működésének feltételeihez. Ezt a rendszert az ESZAK 4. cikk c) pontja, valamint a különböző acélipari támogatási kódexek határozzák meg. Az EK 305. cikk (1) bekezdése értelmében, és a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatára tekintettel, az EK-Szerződés rendelkezései csak másodlagosan alkalmazhatók.

– Az ESZAK 4. cikk c) pontja értelmében az acélipari vállalkozásoknak nyújtott támogatások összeegyeztethetetlenek a közös szén- és acélpiaccal, kivéve ha a kifejezetten előírt kivételek hatálya alá tartoznak, és a Bizottság megfelelően engedélyezte ezeket valamely acélipari támogatási kódex keretén belül. [59]

– Mivel az ESZAK-Szerződés csak részleges integrációt valósít meg, az ESZAK 67. cikk lehetővé teszi a Bizottság számára ellensúlyozó intézkedések bevezetését valamely acélipari vállalkozás javára, amennyiben azt valamely tagállam általános gazdaságpolitikája keretében elfogadott intézkedés sújtja. Az EK-Szerződés hatálybalépése óta az alkalmazása során figyelembe kell venni az EK állami támogatások ellenőrzési rendszerének fennálltát.

139. Miután ismertetésre került a jogvita tárgya, a következőkben kifejtem, miért vélem úgy, hogy az Elsőfokú Bíróságnak úgy kellett volna megítélnie, hogy a szóban forgó támogatások vizsgálata az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatálya alá tartozik.

ii) Az általam javasolt megoldás

140. Emlékeztetek rá, hogy a jelen ügyben a szóban forgó támogatások egyedi támogatások, amelyeket egy acélipari vállalkozásnak a Bizottság által az EK-Szerződés alapján előzetesen jóváhagyott program alkalmazásával nyújtottak.

59 – Amint korábban jeleztem, egy támogatás egyedi határozattal is engedélyezhető.

141. Az ügy irataiból kiderül, hogy a szóban forgó támogatások a Zonenrandgebietet sújtó különleges gazdasági hátrányok orvoslására irányuló általános politika keretébe illeszkednek. A ZRFG határozza meg azokat a célkitűzéseket és kereteket, amelyek között az olyan végrehajtási intézkedéseket kell meghozni, mint amelyekről a jelenlegi ügyben is szó van. Nehéz tehát a vitatott támogatásokat elszigetelten tekintve értékelni, mivel az a Németországi Szövetségi Köztársaság koherens politikájának kifejeződése. Másképpen szólva, a ZRFG az a jogalap, amely alapján az összes konkrét végrehajtási intézkedést meghozták, és amely alapján úgy tekinthetők, mint amelyek egymással összefüggenek. Ebből a nézőpontból nézve el kell ismerni, hogy a szóban forgó támogatások Salzgitterre történő alkalmazásának a célja egy nagyobb szabású terv – ezen határ menti régió kiegyensúlyozott gazdasági fejlődésének biztosítása – megvalósításához való hozzájárulás. Úgy vélem, hogy lényegében ezek az általános célok határozták meg a ZRFG és az említett támogatások elfogadását. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nehezen állítható, hogy önmagában az acéliparra irányult volna a támogatás, és a Németországi Szövetségi Köztársaság különösen a saját igényeire való hivatkozással szerette volna azt fenntartani. Az acélipar semmiképpen sem az egyetlen kedvezményezettje volt a ZRFG-ben előírt adóösztönzőknek, és az értékcsökkentési leírásokat, valamint az adómentes tartalékokat nem kizárólag az acélipar számára tartották fenn.

142. Következésképpen nem *konkrétan és kizárólag* az acélipari vállalkozások javára elfogadott intézkedésekről van szó. Ha ez lenne a helyzet, az ESZAK 4. cikk c) pontjának alkalmazására vonatkozóan nem lenne kétség.

143. Milyen jellegűek tehát a szóban forgó támogatások?

144. A jelen jogvitában a Salzgitter ugyanis fenntartja, hogy azok a támogatások, amelyekben részesült, egy általános támogatási program egyedi végrehajtási intézkedésének minősülnek, amelyet a Bizottság korábban engedélyezett. Ezért úgy érvel, hogy nem kellett az ESZAK-Szerződés alapján bejelentenie ezt az egyedi intézkedést, és e tekintetben az Olaszország kontra Bizottság ügyben 1994. október 5-én hozott ítéletre hivatkozik. [60]

145. Ebben az ügyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy egy olyan általános támogatási program egyedi végrehajtási intézkedéseit, amelyet a Bizottság jóváhagyott, nem kell hozzá bejelenteni, kivéve ha a jóváhagyó határozatban ilyen jellegű fenntartásokat fogalmaztak meg. A Bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy „[mivel] az egyedi támogatások az általános támogatási program egyszerű végrehajtási intézkedései, azok a tényezők, amelyeket a Bizottságnak figyelembe kell vennie azok értékelésekor, megegyeznek az általános program vizsgálatakor alkalmazottakkal.” A Bíróság tehát arra a következtetésre jutott, hogy az egyedi támogatásokat szükségtelen újra a Bizottság vizsgálata alá vetni. [61]

60 – A C-47/91. sz. ügy (EBHT 1994., I-4635. o.).

61 – 21. pont.

146. A jelenlegi jogvitában a kérdés tehát az, hogy a Salzgitternek folyósított támogatás egyszerűen a ZRGF egyedi végrehajtási intézkedése-e, amelyet – a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében – nem kell bejelenteni a Bizottságnak, vagy éppen ellenkezőleg, ezt a támogatást a ZRFG-től függetlenül kell értékelni.

147. Még ha a szóban forgó támogatásokat az általános gazdaság-, ipar-, regionális- vagy szociálpolitika egyik elemének lehetne is tekinteni, egyáltalán nem gondolom úgy, hogy puszta egyedi végrehajtási intézkedésről van szó, amelyet a Salzgitter által hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében nem szükséges bejelenteni a Bizottságnak.

148. Az a véleményem ugyanis, hogy a fent említett ítélkezési gyakorlat nem ültethető át a jelenlegi esetre. A fent hivatkozott Olaszország kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben szóban forgó egyedi támogatás, valamint az az általános támogatási program, amelynek keretébe e támogatás illeszkedett, kizárólag az EK-Szerződés hatálya alá tartozó vállalkozásokra vonatkozott.

149. A jelenlegi ügyben nem ez a helyzet áll fenn. A ZRFG kedvezményezett vállalkozásai ugyanis a két Szerződés, az EK- és az ESZAK-Szerződés hatálya alá tartoznak. Amint azonban megjegyeztem, az ESZAK-Szerződés és az annak alapján elfogadott szabályozások az állami támogatások ellenőrzésének különleges rendszerét hozzák létre, amelynek a hatálya alá tartoznak az acélipari vállalkozások. Eltérnek azok a tényezők, amelyeket a Bizottságnak figyelembe kell vennie a szóban forgó támogatások összeegyeztethetőségének értékelése során, attól függően, hogy az intézkedések az EK-Szerződés vagy az ESZAK-Szerződés hatálya alá tartozó vállalkozásoknak nyújtanak-e előnyt.

150. A szóban forgó támogatásoknak a Salzgitter részére történő nyújtása nem minősül tehát a ZRFG egyszerű, egyedi végrehajtási intézkedésének, mivel ennek összeegyeztethetőségének vizsgálata azon különleges szabályok hatálya alá kell hogy tartozzon, amelyeket az ESZAK-Szerződés határoz meg az állami támogatások ellenőrzésére.

151. A cél nyilvánvalóan nem az, hogy az acél- és szénipart egy általános politikai intézkedés esetleges kedvezményei alól kivonják. Nem fogadom el továbbá az ESZAK 4. cikk c) pontjának általános támogatási programokra történő alkalmazhatóságát sem, amint azt a Németországi Szövetségi Köztársaság állítja. Az elemzésem kizárólag az ESZAK-Szerződés által létrehozott rendszer célján, valamint annak szükségességén alapul, hogy az acélpiac különleges helyzetére és az e Szerződés által előírt különleges szabályokra tekintettel kell értékelni a jelenlegi jogvitában szerepelő intézkedésekhez hasonló intézkedések összeegyezethetőségét. A harmadik kódex 6. cikke e vonatkozásban nyer értelmet, amikor megköveteli a tagállamoktól, hogy tájékoztassák a Bizottságot „az acéliparra alkalmazandó olyan támogatási programok tervezetéről, amelyekről az [EK]-Szerződés rendelkezései alapján már nyilatkozott.”

152. A fenti megállapításokra tekintettel úgy vélem tehát, hogy a szóban forgó támogatások vizsgálatát elszigetelten, az ESZAK-Szerződés szabályainak fényében kell elvégezni, annak ellenére, hogy a Bizottság által az EK-Szerződés alapján előzetesen engedélyezett általános támogatási program keretébe illeszkednek.

153. A kérdés ezután az, hogy a vitatott támogatások értékelését az ESZAK 4. cikk c) pontja vagy az ESZAK 67. cikk alapján kell-e elvégezni.

154. Az a véleményem, hogy az ESZAK 67. cikk nem alkalmazható a jelenlegi ügyben.

155. Amint azt már megjegyeztem,[62] a Bíróság már igen hamar megszorítóan értelmezte ezt a rendelkezést, az olyan állami intézkedésekkel szembeni „védintézkedésként" ítélve meg, amelyek nem gyakorolnak közvetlen és azonnali hatást a szén- és acéliparra, azonban hatásaik révén mégis befolyásolhatják ez utóbbiak versenyhelyzetét.[63] Az említett rendelkezés lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy támogatást nyújtsanak azoknak az acélipari vállalkozásoknak, amelyek az általános gazdaságpolitika keretében elfogadott állami intézkedés áldozataivá váltak. Ez a támogatás orvoslás, amelynek összege, feltételei és tartama a Bizottság megítélésére van bízva. Nem gondolom azt, hogy az ESZAK 67. cikk pusztán amiatt legitimizálhat valamely olyan támogatási rendszert, amelyben az acélipari vállalkozások részesülnek, mert nem külön támogatások szerepelnek benne, tehát olyanok, amelyek egyszerre érintik a szén- és acélágazatot, valamint más gazdasági ágazatokat is.[64]

156. A jelen ügyben véleményem szerint nyilvánvaló, hogy a Salzgitternek nyújtott támogatás nem minősül ellensúlyozó intézkedésnek e rendelkezés értelmében. Az ügy irataiból ugyanis nem derül ki, hogy azért nyújtották volna neki a támogatást, hogy orvosolják a ZRFG elfogadását követően általa elszenvedett versenytorzulásokat.

157. Következésképpen az a véleményem, hogy a szóban forgó támogatások értékelése nem az ESZAK 67. cikk hatálya alá tartozik. Éppen ellenkezőleg, amint a Bizottság is, én is úgy vélem, hogy ezeknek a támogatásoknak a közös szén- és acélpiaccal való összeegyeztethetőségét az ESZAK 4. cikk c) pontjára és a hatodik kódexben meghatározott szabályokra tekintettel kellett megvizsgálni.

62 – Lásd a jelen indítvány 108. pontját.

63 – A fent hivatkozott Compagnie des hauts fourneaux et fonderies de Givors és társai kontra Főhatóság ügyben hozott ítélet (526. o.).

64 – Lásd e tekintetben Mertens de Wilmars, J., i.m., 429. o.

158. Ezt az értelmezést megerősíti az ESZAK 4. cikk c) pontjának széles megfogalmazása is, amely – emlékeztetek rá – „az államok által *bármilyen formában* nyújtott […] támogatások[ra]” [65] vonatkozik. A fentiekre tekintettel úgy ítélem meg, hogy ez a rendelkezés az acélipari vállalkozásoknak nyújtott összes támogatásra vonatkozik, függetlenül azok formájától és eredetétől, és attól, hogy kizárólag acélipari vállalkozásnak nyújtják-e, illetve általános vagy regionális támogatási program keretében hozták-e meg. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy ezt a rendelkezést 1951-ben fogalmazták meg, még az EGK megszületése, valamint az általános és regionális állami támogatási programok ellenőrzésének kidolgozása előtt.

159. Az említett rendelkezés általam javasolt értelmezése lehetővé teszi az acélipari ágazatnak nyújtott valamennyi támogatás egységes kezelését annak érdekében, hogy ezek egy koherens és hatékony rendelkezés hatálya alá tartozzanak.

160. Ez a megoldás továbbá lehetővé teszi a tagállamok és a gazdasági szereplők egyenlő bánásmódját. Véleményem szerint az egyenlő bánásmód elvével ellentétes lenne ugyanis valamely acélipari vállalkozásnak nyújtott támogatás engedélyezése azon az alapon, hogy azt egy általános támogatási program alkalmazásával hozták meg, míg az ESZAK 4. cikk c) pontja értelmében egy majdnem azonos összegű, feltételű és időtartamú támogatás kizárólag azon az alapon történő elutasítása, hogy acélipari vállalkozásnak nyújtott külön támogatásról van szó. Ha ez a helyzet állna fenn, akkor ez a tagállamokat arra ösztönözhetné, hogy olyan általános támogatási programokat fogadjanak el, amelyekből gyakorlatilag csak az acél- és szénipari ágazatba tartozó vállalkozások profitálnának. Valamely tagállam például elfogadhatna olyan regionális támogatási programot, amelyet a Bizottság engedélyezne az EK-Szerződés alapján, azonban csak olyan régiók részesülnének ebből, ahol zömében a szén- és acélipari ágazatba tartozó vállalkozások találhatók. Ez a helyzet elkerülhetetlenül azzal a veszéllyel járna, hogy az állami támogatásoknak az ESZAK 4. cikk c) pontjában meghatározott elvi tilalmát teljesen megfosztaná a hatékony érvényesüléstől, és ehelyett az EK-Szerződés rugalmasabb szabályait alkalmaznák.

161. Az ESZAK 67. cikk hatályát illetően úgy vélem, hogy az – az állami támogatások kivételével, amelyek nyújtásának feltételeit speciálisan az ESZAK 4. cikk c) pontja és az acélipari támogatási kódexek határozzák meg – lefed minden olyan intézkedést, amelyek lehetővé teszik mindazoknak a káros hatásoknak a kiegyenlítését, amelyeket az acélipari vállalkozások egy általános gazdaságpolitikai szabályozás miatt szenvednek el.

162. A fentiekre tekintettel az a véleményem tehát, hogy az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor a megtámadott ítélet 116. pontjában úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó támogatások az ESZAK 4. cikk c) pontja hatálya alá tartoznak.

65 – Kiemelés tőlem.

163. E körülmények között azt javaslom a Bíróságnak, hogy az első jogalap első részét utasítsa el.

2. Az első jogalap második részéről, amely a Bizottság hatásköreinek értékelését érintő téves jogalkalmazáson alapul

164. Az első jogalap második részében a Salzgitter úgy véli, hogy a Bizottságnak nem állt hatáskörében az, hogy az acéliparban nyújtott támogatások keretében kiterjessze az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatályát az acélipari vállalkozásoknak az EK-Szerződés alapján engedélyezett általános támogatási program keretében nyújtott támogatásokra. Ezzel az Elsőfokú Bíróság tévesen ítélte meg a Bizottság hatásköreinek terjedelmét, amikor kimondta, hogy a Bizottság érvényesen támaszkodhatott az ESZAK 4. cikk c) pontjára a szóban forgó támogatások értékelése során.

a) A felek érvei

165. A Salzgitter – amely, emlékeztetek rá, az ESZAK 4. cikk c) pontja megszorító értelmezésével érvel – úgy véli, hogy a Bizottságnak nem állt hatáskörében az, hogy az egyik acélipari támogatási kódexben kiterjessze ennek a rendelkezésnek a hatályát a nem kizárólag a szén- és acélipari ágazatra vonatkozó támogatási programokra. Ez ugyanis az ESZAK-Szerződés módosítását követelné meg. Márpedig az ESZAK 95. cikk első és második bekezdése, amelyen a különböző acélipari kódexek alapulnak, nem megfelelő jogalap egy ilyen módosításra. A Salzgitter szerint a Bizottságnak ehhez be kellett volna tartania az ESZAK 95. cikk harmadik és negyedik bekezdésében vagy az ESZAK 96. cikkben szereplő eljárást.

166. A Bizottság a maga részéről ugyanakkor azt állítja, hogy nem módosította az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatályát, mivel ezen rendelkezés szövege változatlan 1952. július 23-a óta. Következésképpen nem vizsgálta felül az ESZAK-Szerződést. [66]

b) Értékelés

167. Ezen részben a Salzgitter vitatja a Bizottság által alkalmazott eljárást, amely szerinte az acélipari támogatási kódexek keretében kiterjesztette az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatályát. Mielőtt megvizsgálnám ennek a kifogásnak a megalapozottságát, érdemes emlékeztetni az ESZAK-Szerződésben szereplő, a kiigazítást szolgáló azon különféle jogi mechanizmusokra, amelyre a Salzgitter is hivatkozik.

66 – A válasz 61. pontja.

168. A Szerződés általános felülvizsgálati eljárását az ESZAK 96. cikk tartalmazza. Az eredeti változatban, amely a második és a harmadik kódex elfogadása idején is hatályban volt, ez a rendelkezés lehetővé tette valamennyi tagállam és a Bizottság számára azt, hogy az említett Szerződés módosítására javaslatokat tegyenek. Ezeket a módosításokat a tagállamok állandó képviselőinek konferenciája közös megegyezéssel fogadta el.

169. A Bíróság egy 1959. december 17-én adott véleményében,[67] amelyet az ESZAK 95. cikk harmadik és negyedik bekezdése alapján kértek, megállapította, hogy ettől az eljárástól csak „azokban az esetekben lehet eltérni, amikor az nem veszélyezteti sem a Szerződés általános rendszerét, sem a Közösség és a tagállamok közötti kapcsolatokat, és különösen a Közösség számára átengedett, valamint a tagállamok által fenntartott hatáskörök közötti viszonyokat, és kizárólag ezekben az esetekben fogadható el a »csekély felülvizsgálatra« irányuló eljárás."

170. A „csekély felülvizsgálatra" irányuló eljárás az ESZAK 95. cikk harmadik bekezdésében szerepel. A Bizottság és a Tanács által javasolt módosításokat be kell nyújtani a Bírósághoz véleményadásra, aki jogilag és ténybelileg is megvizsgálja, hogy a javaslatok összhangban állnak-e az említett bekezdés rendelkezéseivel.

171. Az ESZAK 95. cikk harmadik bekezdése a következőképp rendelkezik:

– e módosítások tárgya „a [Bizottság] számára biztosított hatáskörök gyakorlására vonatkozó szabályok kiigazítás[a]" lehet;

– az ilyen módosítások kizárólag akkor javasolhatók, „amennyiben a tapasztalatok fényében előre nem látott nehézségek merülnek fel […], illetve a gazdasági vagy technikai feltételeknek a közös szén- és acélpiacot közvetlenül érintő gyökeres változása szükségessé teszi";

– továbbá ennek a kiigazításnak a megfelelő módosításokkal kell szolgálnia, és végül

– ezek a módosítások nem veszélyeztethetik sem az ESZAK 2–4. cikkben szereplő rendelkezéseket, sem a Bizottság és a Közösség egyéb intézményei számára biztosított hatáskörök egymáshoz való viszonyát.

172. Az ESZAK 95. cikk első bekezdése lehetővé teszi a Bizottságnak, hogy

67 – EBHT 1959., 551. és 556. o.

határozatot vagy ajánlást fogadjon el minden olyan, az ESZAK-Szerződésben nem szereplő esetben, amikor a Közösségnek az ESZAK 2–4. cikkben meghatározott valamely célkitűzésének a közös szén- és acélpiac működése terén és az ESZAK 5. cikk rendelkezéseivel összhangban történő megvalósításához ez szükségesnek tűnik. A Bizottság a határozatot vagy ajánlást a Tanács egyhangúlag hozott hozzájárulásával és a Tanácsadó Bizottsággal folytatott konzultációt követően hozza meg.

173. Könnyen észrevehetők a formai különbségek az ESZAK 95. cikkben szereplő két eset között. Az ESZAK 95. cikk első bekezdése lehetővé teszi a Bizottságnak, hogy az ESZAK-Szerződés által hagyott olyan hézagot kitöltse, amely megbénítaná a tevékenységét, lehetővé téve számára, hogy *határozatot vagy ajánlást hozzon* az e Szerződésben nem szereplő esetekben, azonban anélkül, hogy módosítaná a Szerződést. Ehhez egyébiránt a Tanács egyhangúlag hozott előzetes hozzájárulása szükséges. Az ESZAK 95. cikk harmadik bekezdése *az említett Szerződés valamely*, „a Bizottság számára biztosított hatáskörök gyakorlására vonatkozó" *rendelkezésének a módosítására* vonatkozik. A Tanács egyhangúsága nem követelmény, de a Bíróság kedvező véleménye és az Európai Parlament szavazása szükséges.

174. A jelen ügyben a Salzgitter azt kifogásolja, hogy a Bizottság az ESZAK 95. cikk első és második bekezdésére támaszkodva terjesztette ki az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatályát a különböző acélipari támogatási kódexek keretében, holott be kellett volna tartania vagy az ESZAK 96. cikkben, vagy az ESZAK 95. cikk harmadik és negyedik bekezdésében szereplő eljárást.

175. Azon következtetések fényében, amelyeket az első jogalap első részében levontam, úgy vélem, hogy ez a kifogás nem megalapozott.

176. Ha ugyanis, mint ahogy feltételezem, az ESZAK 4. cikk c) pontja alkalmazandó azokra a támogatásokra, amelyeket általános támogatási program alapján nyújtottak acélipari vállalkozásoknak, akkor a Bizottság nem terjesztette ki ennek a rendelkezésnek a hatályát, amikor elfogadta az acélipari támogatási kódexekben meghatározott szabályokat. Tekintettel arra, hogy az ESZAK-Szerződés által nem szabályozott helyzetben volt, azonban szükséges volt a fellépése, úgy tűnik számomra, hogy a Bizottság jogszerűen támaszkodott az ESZAK 95. cikk első és második bekezdésére annak érdekében, hogy az említett szabályokkal az acélpiac szerkezetátalakítása által felvetett igényeknek megfeleljen.

177. Az a véleményem tehát, hogy az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot e tekintetben, és azt javaslom a Bíróságnak, hogy utasítsa el az első jogalap második részét.

3. Az első jogalap harmadik részéről, amely a Bizottság határozathozatali gyakorlatát érintő téves jogalkalmazáson alapul

178. Az első jogalap harmadik részével a Salzgitter azt állítja, hogy a megtámadott ítélet 112. és azt követő pontjaiban az Elsőfokú Bíróság tévesen mutatta be a Bizottság határozathozatali gyakorlatát. [68]

a) A felek érvei

179. A Salzgitter előadja, hogy már az ESZAK-Szerződés 1952-es hatálybalépésétől, és nem a 70-es évek elejétől kezdődően ítélte meg úgy a Bizottság, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontja kizárólag az acélipari vállalkozásoknak nyújtott külön támogatásokra alkalmazandó. A Salzgitter e tekintetben az ESZAK Főhatósága által 1963-ban, „Az ESZAK-Szerződés 1952-től 1962-ig" címmel közzétett jelentésre, az első kódex negyedik preambulumbekezdésének és 1. cikkének szövegére, a versenypolitikáról szóló IX. jelentésében a Bizottság által képviselt álláspontra, valamint a Bizottság szénágazatban fennálló határozathozatali gyakorlatára hivatkozik. A Salzgitter kifogásolja többek között, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 115. pontjában úgy ítélte meg, hogy a második kódex célja az volt, hogy visszaállítsa az ESZAK 4. cikk c) pontjának eredeti hatályát, valójában azonban az az ESZAK-Szerződés nem engedélyezett módosítása volt.

180. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy nem bír jelentőséggel a Salzgitternek nyújtott támogatások vonatkozásában az, hogy a harmadik kódex előtt eltérő álláspontot képviselt az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatályát illetően, mivel ez az álláspont egyetlen olyan egyedi aktusban sem jelent meg, amely jogerőssé vált volna a kedvezményezett vállalkozással szemben 1986. január 1-je előtt. [69]

b) Értékelés

181. A megtámadott ítélet 112–117. pontjában az Elsőfokú Bíróság bemutatta azokat a szabályokat, amelyeket a Bizottság az első és a második kódex keretében fogadott el. Ez a leírás, habár nem a jelen ügyre vonatkozó szabályokat érinti, lehetővé teszi a vita jogi összefüggéseinek megítélését, és rávilágít a Bizottság értelmezésének változásaira.

68 – A válasz és a csatlakozó fellebbezés 122–138. pontja.

69 – A válasz 62. pontja.

182. Ellentétben azzal, amit a Bizottság állít, ez jelentőséggel bír a jelen jogvitában.

183. A megtámadott ítélet 112. pontjában az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy „a 70-es évek elejétől [a második kódex] elfogadásáig a Bizottság azon az álláspontón volt, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontja kizárólag az acélipari vállalkozásoknak nyújtott külön […] támogatásokra vonatkozik.” Ezt követően az említett ítélet 115. pontjában megjegyezte, hogy „[az említett kódextől] kezdve a kódexek kiterjednek »valamennyi acélipari támogatásra […], legyenek külön vagy nem külön támogatások«, *ezen pontosítás egyetlen célja az ESZAK 4. cikk c) pontja eredeti hatályának visszaállítása*.” [70]

184. A jogalap ezen részében a Salzgitter újra az Elsőfokú Bíróságnak az ESZAK 4. cikk c) pontja „eredeti hatályára” vonatkozó elemzését vitatja. Azzal érvel ugyanis, hogy e rendelkezés hatálya már az ESZAK-Szerződés hatálybalépésekor, és nem csak a 70-es évek és a második kódex elfogadása közötti időszakban korlátozódott az acélipari vállalkozásoknak nyújtott külön támogatásokra.

185. Az első jogalap első részében levont következtetésekre tekintettel úgy vélem azonban, hogy az Elsőfokú Bíróság helyesen írta le a Bizottság döntéshozatali gyakorlatát, és következésképpen a Salzgitter érvelése nem állja meg a helyét.

186. Azt javaslom tehát a Bíróságnak, hogy az első jogalap harmadik részét mint megalapozatlant utasítsa el, és következésképpen teljes egészében utasítsa el az első jogalapot.

B – *A vitatott határozat indokolásának hiányára alapított második jogalapról*

187. Második jogalapjában a Salzgitter úgy érvel, hogy az Esőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 184. pontjában megállapította, hogy a vitatott határozat indokolása megfelel az ESZAK-Szerződésben előírt követelményeknek. [71]

1. A felek érvei

188. A Salzgitter azt állítja, hogy a Bizottság nem indokolta meg, hogy miért határolódott

70 – Kiemelés tőlem.

71 – A fellebbezésre adott válasz és a csatlakozó fellebbezés 139–142. pontja.

el – a Bíróság ítélkezési gyakorlatával ellentétesen és az ESZAK 67. cikket megsértve – a korábbi, az ESZAK 4. cikk c) pontját a szén- és acélipari ágazatban nyújtott nem külön támogatásokra alkalmazó döntéshozatali gyakorlatától.

189. A Salzgitter azzal érvel továbbá, hogy a Bizottság elmulasztotta kifejteni, hogy az értékelése miért tér el a szénágazatra vonatkozó határozathozatali gyakorlatától.

190. Végül a Salzgitter kifogásolja, hogy a Bizottság nem adta elő annak indokait, hogy a vitatott határozat miért tér el az olyan hasonló ügyekben követett határozathozatali gyakorlattól, mint a 2002/347/ESZAK bizottsági határozatnak helyt adó ügy. [72]

191. A Németországi Szövetségi Köztársaság hangsúlyozza, hogy a Bizottságnak az ESZAK 4. cikk c) pontja és az ESZAK 67. cikk hatályára vonatkozó jogi álláspontjának fejlődését behatóbban kellett volna indokolni és igazolni a vitatott határozatban. [73]

192. A Bizottság a maga részéről úgy érvel, hogy a gyakorlata a harmadik kódex kiadását követően változott meg, és az e tekintetben kellőképpen indokolt. [74] Vitatja azt, hogy különleges indokolási kötelezettség állna fenn, úgy ítélve meg, hogy a kötelezettségeit kimerítő módon szabályozza az ESZAK 15. cikk harmadik bekezdése és az ESZAK 95. cikk első bekezdése (konzultáció a Tanácsadó Bizottsággal és a Tanács hozzájárulása).

2. Értékelés

193. Előzetesen emlékeztetek arra, hogy az indokolási kötelezettség hatályának kérdése jogkérdés, amely a Bíróság felülvizsgálata alá vethető a fellebbezés keretében. Ezen kötelezettség téves értelmezésére alapított jogalap tehát elfogadható, még akkor is, ha szükségszerűen megköveteli azoknak a tényeknek a figyelembevételét, amelyek alapján az Elsőfokú Bíróság levonta a következtetéseit. [75]

194. Az ESZAK 5. cikk második bekezdése negyedik francia bekezdésének és az ESZAK 15. cikk első bekezdésének szövegéből következik, hogy a Közösség „nyilvánosságra hozza tevékenységének indokait”, és hogy „a [Bizottság] határozatai, ajánlásai

72 – A vállalkozások külföldi telephelyei számára Franciaország által előírt adómentességi rendelkezésekről szóló, 2001. november 21-i határozat (HL 2002. L 126., 27. o.).

73 – A fellebbezésre adott válasz és a csatlakozó fellebbezés melletti beavatkozás 53. pontja.

74 – A harmadik kódex harmadik és negyedik preambulumbekezdése.

75 – A C-188/96. P. sz., Bizottság kontra V ügyben 1997. november 20-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-6561. o.) 24. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

és véleményei indokoltak, és tartalmazzák a kötelezően beszerzett véleményekre való utalást." Az is következik ezekből a rendelkezésekből, valamint az ESZAK-Szerződés általános elveiből, hogy a Bizottság köteles indokolni az általa hozott általános és egyedi határozatokat, függetlenül az általa e célból választott jogalaptól. Az indokolás hiánya vagy elégtelensége egyébiránt az ESZAK 33. cikk értelmében vett lényeges eljárási szabályok megsértését jelenti, és olyan, közrendre vonatkozó jogalap, amelyet a közösségi bírónak hivatalból vizsgálnia kell. [76]

195. Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az ESZAK 15. cikk alapján a Bizottságot terhelő indokolási kötelezettségnek ugyanazoknak az elveknek kell megfelelnie, mint amelyeket a Bíróság az EK 253. cikk keretében kifejtett. [77]

196. Ezek az elvek a következők. Az indokolásnak igazodnia kell a szóban forgó jogi aktus jellegéhez, továbbá világosan és félreérthetetlenül be kell mutatnia a jogi aktust elfogadó intézmény érvelését, úgy, hogy a közösségi bíróság gyakorolhassa felülvizsgálatát, valamint az érdekeltek – a címzettek vagy az ESZAK 33. cikk második bekezdése értelmében az aktus által érintett más személyek – megismerhessék a meghozott intézkedés indokait. Az indokolásnak nem kell valamennyi releváns ténybeli és jogi elemet tartalmaznia, mivel azt, hogy valamely aktus indokolása megfelel-e az ESZAK 5. cikkben és az ESZAK 15. cikkben előírt követelményeknek, nem pusztán a szövegére figyelemmel kell megítélni, hanem az összefüggéseire, valamint az érintett tárgyra vonatkozó jogszabályok összességére való tekintettel is. [78] Az állami támogatások ellenőrzésekor valamely bizottsági határozat indokolása vizsgálatának figyelembe kell vennie azt az összetett értékelést is, amelyet az intézménynek kellett elvégeznie, és azt a mérlegelési szabadságot, amellyel az rendelkezhet.

197. Legelőször is az ESZAK 4. cikk c) pontjának és az ESZAK 67. cikknek a hatályával kapcsolatos bizottsági határozathozatali gyakorlat fejlődésére vonatkozó indokolás hiányára alapított kifogást illetően úgy vélem, hogy ez a kifogás nem releváns.

198. A Bizottságnak a szóban forgó támogatásoknak a közös szén- és acélpiaccal való összeegyeztethetőségére vonatkozó értékelése ugyanis nem ezen a fejlődésen alapul. A vitatott határozat összefüggéseiből, és különösen annak 59–66. és 109–133. pontjából ugyanis kiderül, hogy a Bizottság szerint

76 – Lásd különösen a T-102/03. sz., CIS kontra Bizottság ügyben 2005. június 22-én hozott ítélet (EBHT 2005., II-2357. o.) 46. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

77 – Lásd különösen a Bíróság C-197/99. P. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben 2003. szeptember 11-én hozott ítéletének (EBHT 2003., I-8461. o.) 72. pontját és az Elsőfokú Bíróság T-57/91. sz., NALOO kontra Bizottság ügyben 1996. szeptember 24-én hozott ítéletének (EBHT 1996., II-1019. o.) 298–300. pontját, valamint a T-243/94. sz., British Steel kontra Bizottság ügyben 1997. október 24-én hozott ítéletének (EBHT 1997., II-1887. o.) 159. és 160. pontját.

78 – A 172/83. és 226/83. sz., Hoogovens Groep kontra Bizottság egyesített ügyekben 1985. szeptember 19-én hozott ítélet (EBHT 1985., 2831. o.) 24. pontja, a C-350/88. sz., Delacre és társai kontra Bizottság ügyben 1990. február 14-én hozott ítélet (EBHT 1990., I-395. o.) 15. és 16. pontja, a fent hivatkozott Belgium kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 72. pontja és a fent hivatkozott Spanyolország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 73. pontja.

az ESZAK 4. cikk c) pontja már eredetileg is kiterjedt az említett támogatásokra. Ugyanezt az álláspontot képviseltem a csatlakozó fellebbezés első jogalapjának vizsgálata során is.

199. Mindenesetre a vitatott határozatból egyértelműen és kétséget kizáróan kitűnik a Bizottságnak az e két rendelkezés hatályára és alkalmazhatóságára vonatkozó érvelése.

200. A Bizottság részletesen kifejti ugyanis, hogy miért „[k]ell a szóban forgó jogellenes támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségének vizsgálatát az [ESZAK] 4. cikk c) pontja és az egymást követő [acélipari támogatási kódexek] fényében vizsgálni.” [79] Elsőként a szóban forgó támogatások jellegének vizsgálata keretében jelzi azokat az indokokat, hogy miért ítéli meg úgy, hogy az ESZAK 67. cikk nem alkalmazható (66. pont). Másodsorban, a vitatott támogatások közös szén- és acélpiaccal való összeegyeztethetőségének vizsgálata keretében elmagyarázza, miért a priori kizárt az EK 87. cikk (2) bekezdése c) pontjának egy acélipari vállalkozásra történő alkalmazása (110–120. pont). Harmadsorban pontosítja annak indokait, hogy az ESZAK 95. cikk szerinti egyedi határozat miért nem volt indokolt a jelen esetben (121–125. pont). Végül negyedsorban a Bizottság kifejti különösen azokra a bejelentési határidőkre vonatkozó különös szabályokat, amelyeket az 1986 óta alkalmazandó acélipari támogatási kódexek keretében fogadtak el (67–76. és 126–133. pont).

201. Ezek az indokok lehetővé tették a Salzgitter, valamint a Németországi Szövetségi Köztársaság számára azt, hogy megismerjék azokat az okokat, amelyek alapján a Bizottság úgy ítélte meg, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontjában meghatározott feltételek a jelen ügyben teljesültek. Ez utóbbiak egyébként részletesen vitatni tudták a Bizottság megállapításait. Továbbá – és amint azt az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítélet keretében végzett bírósági felülvizsgálat is igazolja – az említett indokok lehetővé teszik a közösségi bíróság számára azt, hogy megvizsgálhassa ezeknek a megállapításoknak a megalapozottságát.

202. Nem gondolom tehát azt, hogy a Bizottságnak valamely olyan aktusban, amely – mint már megjegyeztem – egyedi hatályú, ennél bővebben ki kellett volna fejtenie a határozathozatali gyakorlatának az első és a második kódex elfogadása óta bekövetkezett fejődését, mivel e kódexek ezenfelül nem is alkalmazhatók a jelen esetben.

203. A második kifogást illetően szintén úgy vélem, hogy az nem releváns, mivel a tagállamoknak a szénipar javára történő beavatkozásait szabályozó rendelkezések különböznek

79 – A vitatott határozat 109. pontja.

az acélipari támogatási kódexek keretében meghatározottaktól.

204. Végül, a harmadik kifogást illetően nem hiszem, hogy a Bizottságnak ki kellett volna fejtenie annak indokait, hogy miért tér el a megítélése a korábbi határozat keretében elfogadottól. Az „állami támogatás" fogalma ugyanis mind az EK-, mind pedig az ESZAK-Szerződésben egy objektív helyzetnek felel meg, és annak indokai, hogy a Bizottság a korábbi határozataiban miért végzett eltérő értékelést, nem bír jelentőséggel annak a kérdésnek a vizsgálatakor, hogy a szóban forgó támogatások az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatálya alá tartoznak-e, vagy sem.

205. A fentiekre tekintettel az a véleményem, hogy az indokolási kötelezettség megsértésére alapított jogalapot, amennyiben az a fent említett kifogásokon alapul, el kell utasítani. Úgy ítélem meg ugyanis, hogy a vitatott határozat indokolása egyaránt megfelel az ESZAK 5. cikkből és az ESZAK 15. cikkből következő egyértelműség és ellenőrizhetőség követelményének, ily módon kellő pontossággal vázolva fel a ténybeli és a jogi összefüggéseket.

206. Az a véleményem tehát, hogy az Elsőfokú Bíróság helyesen juthatott arra a következtetésre a megtámadott ítélet 184. pontjában, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon indokolta a vitatott határozatot.

207. E körülmények között azt javaslom a Bíróságnak, hogy utasítsa el a második jogalapot.

208. Az előző megfontolások összességéből az következik, hogy a Salzgitter által előterjesztett csatlakozó fellebbezést véleményem szerint teljes egészében el kell utasítani.

VI – A fellebbezésről

209. Fellebbezésének alátámasztására a Bizottság két jogalapot hoz fel, az elsőt az ESZAK 4. cikk c) pontjának, valamint a harmadik, a negyedik, az ötödik és a hatodik acélipari támogatási kódexnek a megsértésére, a másodikat a védelemhez való jog megsértésére alapítja.

A – *Az ESZAK 4. cikk c) pontjának, valamint a harmadik, a negyedik, az ötödik és a hatodik acélipari támogatási kódexnek a megsértésére alapított jogalapról*

210. Az első jogalap hat részből áll: az első az alkalmazandó jogi háttér bizonytalan és kétértelmű jellegét érintő téves elemzésen, a második az első két acélipari támogatási kódex figyelembevétele során elkövetett

téves jogalkalmazáson, a harmadik a Bíróság jogbiztonság elvére vonatkozó ítélkezési gyakorlatának téves értelmezésén, a negyedik a megtámadott ítélet indokolásának ellentmondásosságán, az ötödik az arra vonatkozó téves értékelésen alapul, hogy a Bizottság tudatában volt-e annak, hogy a ZRFG alkalmazandó acélipari vállalkozásokra, és a hatodik az Alcan Deutschland ügyben 1997. március 20-án hozott ítélet [80] nyomán kialakult ítélkezési gyakorlat vitatásán alapul.

211. A Bizottság lényegében vitatja az Elsőfokú Bíróságnak a jogbiztonság elve állítólagos megsértésére alapított, első fokon felhozott jogalappal (hetedik jogalap) kapcsolatban a megtámadott ítélet 158–183. pontjában elvégzett elemzését. Fenntartja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a jelen ügy körülményei között úgy ítélte meg, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta a jogbiztonság elvét, amikor követelte a Salzgitternek 1986 és 1995 között nyújtott támogatások visszatérítését.

212. A jogbiztonság elvének megsértésére alapított jogalap elfogadására az Elsőfokú Bíróság háromlépcsős érvelést alkalmazott.

213. Először is megvizsgálta a jogi háttér egyértelműségét. A megtámadott ítélet 174. pontjában az Elsőfokú Bíróság arra következtetett, hogy a második és a harmadik kódex elfogadásából eredő helyzet bizonytalan és kétértelmű volt. Ezt az elemzést a Bizottság az első jogalapjának első részében vitatja.

214. Az Elsőfokú Bíróság továbbá megvizsgálta a Bizottság magatartását. Miután megállapította, hogy a Bizottság számos információt kapott a Salzgittertől, és maga is hozott egy jóváhagyó határozatot a ZRFG végrehajtására vonatkozóan, a megtámadott ítélet 176–180. pontjában az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Bizottság megsértette a gondossági kötelezettség elvét, amikor ezen dokumentumok vizsgálata során nem észlelte a szóban forgó támogatások bejelentésének hiányát, és nem tett semmilyen lépést ezzel kapcsolatban. Ezt a megállapítást a Bizottság az első jogalap ötödik részében kifogásolja.

215. Végül az Elsőfokú Bíróság e megállapítások alapján ítélte meg úgy a megtámadott ítélet 181. és 182. pontjában, hogy a Bizottság megsértette a jogbiztonság elvét, amikor a Németországi Szövetségi Köztársaságot kötelezte a Salzgitternek nyújtott támogatások visszatéríttetésére. Az Elsőfokú Bíróság által az említett megállapításokból levont következtetéseket a Bizottság az első jogalap harmadik részében vitatja.

80 – A C-24/95. sz. ügy (EBHT 1997., I-1591. o.).

216. A fentiekre tekintettel úgy vélem, hogy ezen első jogalap első, ötödik és harmadik részének vizsgálatával kell e jogalap megalapozottságát elemezni, mivel ezek az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítéletben tett három megállapítást vitatják.

1. Az első jogalap első részéről, amely a szóban forgó jogi helyzet egyértelműségét érintő téves elemzésen alapul

217. Az első jogalap első részében a Bizottság vitatja az Elsőfokú Bíróság azon elemzését, mely szerint a második és a harmadik kódex elfogadását követő jogi helyzet bizonytalan és kétértelmű volt.

a) A felek érvei

218. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy az Elsőfokú Bíróság elemzése téves a megtámadott ítélet 174. pontjában, miszerint a támogatásnak az 1971-es határozatban foglalt engedélyezését a második kódex, vagy legalábbis a harmadik kódex elfogadásakor hallgatólagosan és részlegesen megismételték.

219. Azzal érvel, hogy ez az engedély, amely az EK-Szerződésen alapult, nem rendelkezhetett hatállyal az ESZAK-Szerződés keretében. Az ESZAK 4. cikk c) pontja alkalmazható volt, és – a fent hivatkozott, Bizottság kontra Franciaország ügyben 1969. december 10-én hozott ítélettel összhangban – az acéliparvállalkozásoknak nyújtott támogatások az első kódex hatálybalépése előtt szigorúan tilosak voltak.[81] Úgy ítéli meg, hogy az említett engedélyt, majd az azt követő engedélyeket csak az első kódex alapján nyilvánították az ESZAK-Szerződés hatálya alá tartozó területeken alkalmazhatónak, és ez az ideiglenes általános engedély az első kódex hatályvesztésének napján, 1981. december 31-én lejárt.

220. A Bizottság vitatja továbbá az Elsőfokú Bíróság által a megtámadott ítélet 173. és 174. pontjában kifejtett elemzést, miszerint nem tűnt egyértelműnek, hogy a ZRFG 3. cikknek a Salzgitterre történő utólagos alkalmazása megköveteli-e a harmadik kódex 6. cikkében szereplő, a „szándék” bejelentésére vonatkozó kötelezettséget. A Bizottság szerint ez a rendelkezés teljesen egyértelmű.

221. Válaszában a Bizottság továbbá úgy érvel, hogy az ESZAK 67. cikk nem alkalmazható az állami támogatásokra, mivel a tagállamok nem hozhatnak támogatási intézkedéseket a gazdaság- és szociálpolitikájuk keretében.[82] Hangsúlyozza,

81 – A Bizottság ezen ítélet 41–44. pontjára hivatkozik.

82 – A Bizottság a fent hivatkozott De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg kontra Főhatóság ügyben hozott ítéletre hivatkozik.

hogy az ESZAK 4. cikk c) pontja „bármilyen formában" tiltja a támogatásokat, és a Németországi Szövetségi Köztársaság által hivatkozott ítélkezési gyakorlat az ESZAK 67. cikk vonatkozásában soha nem hivatkozott általánosan alkalmazandó „támogatási programokra." Úgy érvel továbbá, hogy e tagállam nem tájékoztatta a Bizottságot a Salzgitternek nyújtott támogatásokról, és így nem állíthatja azt, hogy a Bizottság azokat engedélyezte az ESZAK 67. cikk alapján.

222. A Salzgitter úgy véli, hogy az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor megállapította, hogy a második és a harmadik kódex elfogadását követő jogi helyzet nem volt egyértelmű. Úgy ítéli meg, hogy a Bizottságnak e második vagy a harmadik kódexben, vagy bármilyen más közleményben ki kellett volna fejtenie a jogi álláspontjának változását az ESZAK 4. cikk c) pontjának hatályát illetően.[83] Különösen azzal érvel, hogy a Bizottság, mivel semmilyen kifogást sem emelt a ZRFG végrehajtásával szemben, jogos bizalmat ébresztett ezen vállalkozásokban e jogszabály jogszerűségét illetően.

223. A Salzgitter továbbá azzal érvel, hogy az ESZAK 4. cikk c) pontja nem alkalmazható a tagállamok valamennyi gazdasági ágazatra vonatkozó olyan általános intézkedéseire, mint például a ZRFG-re, amit a Bizottság az első és a második kódex preambulumbekezdéseinek első részében is megerősített. Előadja továbbá, hogy a Bizottság a közösségi jogot megsértve visszaható hatállyal alkalmazta az ESZAK 4. cikk c) pontját, ami alkalmas arra, hogy veszélyeztesse a kedvezményezett vállalkozás hosszú távú befektetései döntéseit.[84]

224. A Salzgitter hozzáteszi, hogy ezen elemzést megerősíti a Bizottság azon határozathozatali gyakorlata, amely a szénágazatban az ESZAK 67. cikket alkalmazza a nem kizárólag az említett ágazatban nyújtott támogatásokra.

225. A Salzgitter úgy érvel, hogy a harmadik kódex 6. cikke alapján nem lehetett meghatározni, hogy újra be kell-e jelenteni a ZRFG-ben előírt adórendelkezéseknek az acélipari vállalkozásokra történő alkalmazását a Bizottság által korábban, az EK-Szerződés alapján adott engedély ellenére. Hozzáteszi, hogy az olyan létező támogatásokat, mint amelyek a ZRFG-ben is szerepelnek, nem lehetett az említett rendelkezésben előírt bejelentési kötelezettség alá vetni. A Salzgitter e tekintetben a fent hivatkozott, általános támogatási programot végrehajtó egyedi intézkedések bejelentésével kapcsolatos, Olaszország kontra Bizottság ügyben hozott ítéletre hivatkozik.[85] Véleménye szerint – mivel a Bizottság fenntartás nélkül engedélyezte a ZRFG alkalmazását az EK-Szerződés alapján, és semmilyen kifogást sem emelt az ESZAK 67. cikk alapján – a

83 – A Salzgitter a C-181/02. P. sz., Bizottság kontra Kvaerner Warnow Werft ügyben 2004. április 29-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-5703. o.) 41. pontjára hivatkozik.

84 – A Salzgitter a fent hivatkozott Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 119. pontjára és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatra hivatkozik.

85 – 21. pont.

ZRFG valamely vállalkozás javára történő végrehajtása nem minősülhet „új támogatásnak" és következésképpen „szándéknak" a harmadik kódex 6. cikke értelmében.

226. A Salzgitter végül hozzáteszi, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság – azáltal, hogy az EK-Szerződés keretében 1971-ben bejelentette a ZRFG-t a Bizottságnak – azt egyben az ESZAK 67. cikk értelmében is a Bizottság tudomására hozta. Úgy ítéli meg, hogy a Bizottság – mivel engedélyezte az EK-Szerződés alapján bejelentett adóintézkedéseket – hallgatólagosan elismerte azt is, hogy ezek az intézkedések az ESZAK 67. cikk (1) bekezdése értelmében semmilyen „érzékelhető hatást" nem gyakorolnak a szén- és acélipari „verseny feltételeire".

227. A Németországi Szövetségi Köztársaság lényegében a Salzgitterével azonos érvelést ad elő. Úgy érvel, hogy az általános támogatásokat nem terheli bejelentési kötelezettség az ESZAK 67. cikk (1) bekezdése alapján, amennyiben azok nem gyakorolhatnak érzékelhető hatást a szén- és acélipari verseny feltételeire; ezt a Bizottság hallgatólagosan elismerte, amikor több alkalommal is engedélyezte a ZRFG-ben előírt intézkedéseket. Mindenképpen úgy ítéli meg azonban, hogy ezeket az intézkedéseket létező támogatásoknak lehet tekinteni, amelyet az ESZAK-Szerződés nem vet külön bejelentési kötelezettség alá.

b) Értékelés

228. Amint már megjegyeztem,[86] az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 174. pontjában kimondta, hogy:

„[…] a második és harmadik […] kódex elfogadása nyomán kialakult helyzetet a következő – a Bizottságnak felróható – bizonytalansági és a világosság hiányával kapcsolatos elemek jellemezték:

– a Bizottság 1971-es határozatában foglalt jóváhagyás részleges visszavonásának hallgatólagos – és ennélfogva nem kellően világos – jellege;

– a jóváhagyás fenti hallgatólagos részleges visszavonása következményével kapcsolatos kétértelműség abban a kérdésben, hogy a ZRFG 3. cikk utólagos alkalmazását a harmadik […] támogatási kódex 6. cikke szerinti »tervként« [helyesen: »szándékként«] be kell-e jelenteni."

86 – Lásd a jelen indítvány 60. és azt követő pontjait.

229. A jogalap ezen első részében a Bizottság egyrészt azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot a második és a harmadik kódex által a Bizottságnak a ZRFG 3. cikkére vonatkozóan, 1971. augusztus 4-én elfogadott jóváhagyó határozatára gyakorolt hatásait illetően. Másrészt vitatja az Elsőfokú Bíróság azon elemzését, amely a szóban forgó támogatási terveknek a harmadik kódex 6. cikkében megállapított bejelentésére vonatkozó kötelezettség egyértelműségére vonatkozik.

230. Az a véleményem, hogy ez a kifogás az általam kifejtendő indokok miatt megalapozott.

231. Először is, az Elsőfokú Bírósággal szemben úgy vélem, hogy a második és a harmadik kódex elfogadása nem jelentette a Bizottság 1971-es határozatának a részleges és hallgatólagos visszavonását. Amint ugyanis a csatlakozó fellebbezés vizsgálata keretében már jeleztem, úgy vélem, hogy ez a határozat, amely az EK 87. és az EK 88. cikken alapul, kizárólag az EK-Szerződés hatálya alá tartozó vállalkozásokra vonatkozott, az ESZAK-Szerződés hatálya alá tartozókra nem. [87] A második és harmadik kódex elfogadása tehát nem eredményezhette a Bizottság által 1971-ben adott engedély visszavonását, mivel az acélipari vállalkozásokra véleményem szerint az nem vonatkozott.

87 – Lásd a jelen indítvány 149–152. pontját.

232. Másodsorban az a véleményem, hogy a szóban forgó támogatások bejelentésének kötelezettsége teljesen egyértelműen kitűnt a harmadik kódex 6. cikkéből.

233. Az említett 6. cikk a Bizottság előzetes vizsgálati eljárását hozza létre a tagállamok által bevezetett minden támogatási tervre vonatkozóan, a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatások bevezetésének megakadályozása érdekében. A harmadik kódex 6. cikke (1) bekezdésének első mondata ezért arra kötelezi a tagállamokat, hogy az e kódexben szereplő támogatásokat létrehozó vagy azokat módosító terveket megfelelő időben jelentsék be a Bizottságnak, hogy az megtehesse észrevételeit. [88] Az említett kódex 6. cikke (1) bekezdésének második mondata értelmében továbbá a Bizottságot „ugyanilyen feltételek mellett tájékoztatni kell *az acéliparra alkalmazandó olyan támogatási programok tervezetéről, amelyekről az [EK]-Szerződés rendelkezései alapján már nyilatkozott.*" [89] A bejelentést olyan határidőn belül kell megtenni, amit a Bíróság „jogvesztő határidőnek" minősített. [90] Ugyanezen kódex 6. cikkének (4) bekezdése értelmében a tagállam nem hajthatja végre a tervezett intézkedéseket – függetlenül attól, hogy egyedi intézkedések-e, vagy az EK-Szerződés alapján engedélyezett általános

88 – A harmadik kódex a kutatási és fejlesztési támogatásokra, a környezetvédelmi támogatásokra, az acélipari létesítmények bezárásához nyújtott támogatásokra, és végül az általános programokban előírt regionális befektetési támogatásokra vonatkozik.

89 – Kiemelés tőlem.

90 – Lásd a C-210/98. P. sz., Salzgitter kontra Bizottság ügyben 2000. július 13-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-5843. o.) 49–55. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

támogatási program alapján hozták-e őket –, amíg a Bizottság nem hagyja azokat jóvá. Amint a Bíróság az EK 88. cikk (3) bekezdése keretében rámutatott, ez az ellenőrzés létfontosságú a közös piac működésének biztosításához. [91]

234. A harmadik kódex 6. cikke (1) bekezdése második mondatának szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy annak hatálybalépése, 1986. január 1-je után egyértelmű és feltétel nélküli volt az olyan adóintézkedések bejelentésének kötelezettsége, mint amilyenekről a jelen jogvitában is szó van.

235. Ezt az elemzést megerősíti a Bíróság ítélkezési gyakorlata.

236. Ez a kötelezettség ugyanis ugyanilyen megfogalmazásban szerepel a negyedik, az ötödik és a hatodik kódex 6. cikkének (1) bekezdésében. A közösségi bíróság az e rendelkezés hatályára vonatkozó kérdésnek a hatodik kódex keretében történő elbírálása során úgy ítélte meg, hogy e rendelkezés a megfogalmazása alapján „semmilyen kétséget nem hagy a hatóságok számára azon kötelezettségüket illetően, hogy a szóban forgó támogatásokat be kell jelenteniük, és azok nyújtását – esetleges támogatásként való minősítésüktől függetlenül – a Bizottság előzetes állásfoglalásától kell függővé tenniük.” [92]

237. Következésképen – és szemben azzal, amit az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 174. pontjában megállapított – úgy vélem, hogy a Bizottság által a harmadik kódex 6. cikke (1) bekezdésének második mondatával bevezetett bejelentési kötelezettség egyértelműen vonatkozott az olyan támogatásokra, mint amilyenekről a jelen jogvitában szó van. A Németországi Szövetségi Köztársaság – az ESZAK Tanácsadó Bizottságában való részvételére tekintettel – és a Salzgitter – jelentős gazdasági helyzetére tekintettel – egyaránt olyan helyzetben volt, hogy észlelhette ennek a kötelezettségnek a harmadik kódexbe történő bevezetését, majd a következő acélipari támogatási kódexekben történő fenntartását. Következésképpen – és szemben azzal, amit az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 181. pontjában kimondott – úgy vélem, hogy a Bizottság nem volt köteles a harmadik kódexben, valamint az azt követő kódexekben szereplő szabályok bármilyen pontosításával szolgálni.

238. E körülmények között az a véleményem, hogy a Salzgitter és a Németországi Szövetségi Köztársaság pontosan ismerhette kötelezettségei tartalmát, mégpedig a harmadik kódex elfogadása, 1986 óta. Az Elsőfokú Bíróság álláspontjával szemben tehát egyértelmű, kétségek nélküli bejelentési kötelezettség állt fenn a szóban forgó

91 – Lásd a C-301/87. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 1990. február 14-én hozott ítélet (EBHT 1990., I-307. o.) 17. pontját és a C-39/94. sz., SFEI és társai ügyben 1996. július 11-én hozott ítélet (EBHT 1996., I-3547. o.) 70. pontját.

92 – A fent hivatkozott, Németország kontra Bizottság ügyben hozott végzés 55. pontja.

támogatásokra vonatkozóan a harmadik, a negyedik, az ötödik és a hatodik kódex 6. cikke alapján.

239. A fentiek összességére tekintettel úgy ítélem meg tehát, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot az alkalmazandó jogi háttér egyértelműségére vonatkozó elemzése során.

240. Ez a megállapítás főszabály szerint elegendő a Bizottság által előterjesztett fellebbezésnek való helyt adáshoz, és ahhoz a javaslathoz, hogy a Bíróság helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet. Úgy vélem azonban, hogy folytatni kell az első jogalap ötödik és harmadik részének vizsgálatát azért, hogy levonhatók legyenek a jelen ügyben e téves jogalkalmazás következményei.

2. Az első jogalap ötödik része, amely az arra vonatkozó téves értékelésen alapul, hogy a Bizottság tudatában volt-e a szóban forgó támogatások nyújtásának

241. Az első jogalap ötödik részében a Bizottság azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 179. pontjában megállapította, hogy a Bizottság már évekkel azelőtt tudott arról, hogy a ZRFG-t a Salzgitterre is alkalmazzák, mielőtt lépéseket tett volna, és ezáltal megsértette a gondossági kötelezettségét.

a) A felek érvei

242. A Bizottság azzal érvel, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 175–179. pontjában beérte azzal, hogy azokra a dokumentumokra hivatkozott, amelyeket közöltek a Bizottsággal, azonban nem pontosította, hogy tartalmaztak-e ezek olyan támogatásokra vonatkozó információkat, amelyeket nem jelentettek be. Az Elsőfokú Bíróság továbbá nem említ egyetlen olyan jogi rendelkezést sem, amely arra kötelezné a Bizottság tisztviselőit, hogy figyelembe vegyék ezeket a dokumentumokat azon az eljáráson kívül is, mint amelynek keretében átadták nekik ezeket.

243. A Bizottság pontosítja, hogy éppen az acélipari állami támogatási program fennállta miatt nincs előírás, és nincs is szükség arra, hogy a Bizottság szervezeti egységei, így az acéltermelési kvótarendszer felügyeletéért és az állami támogatások ellenőrzéséért felelős szervezeti egységek között információtovábbítás legyen. Hozzáteszi, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság nem tartotta be az 1986 és 2002 között hatályos acélipari támogatási kódexek 7. cikkében előírt, a nyújtott támogatásokra vonatkozó

beszámolási kötelezettségét, és az említett kódexek alkalmazásáért felelős szervezeti egységek számára semmilyen információt nem továbbítottak.

244. A Bizottság hangsúlyozza, hogy az acélipari vállalkozások az acéltermelési kvótarendszer keretein belül nem kötelesek vele közölni tevékenységi jelentéseiket és éves beszámolóikat, így főszabály szerint nem köteles elolvasni ezeket a dokumentumokat.

245. A Bizottság vitatja az Elsőfokú Bíróság azon, a megtámadott ítélet 179. pontjában szereplő megállapítását, mely szerint a Salzgitter által a Bizottságnak átadott tevékenységi jelentésekből és éves beszámolókból kitűnt, hogy különleges tartalékokban részesült. A Bizottság hozzáfűzi, hogy semmiképpen sem ezek a befektetési célú összegek vagy tartalékok a meghatározók a kvótarendszerben, hanem a befektetéseknek a termelés kapacitására, valamint magára a termelésre gyakorolt hatásai. Pontosítja, hogy még ha elfogadjuk is az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítélet 178. pontjában tett megállapítását, mely szerint a finanszírozási forrásokat ténylegesen közölni kellett a Bizottsággal a kvótarendszer keretében, a szóban forgó tartalékok nem finanszírozási forrásoknak, hanem egyedi befektetésekhez nyújtott adóhalasztásnak felelnek meg.

246. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy az Elsőfokú Bíróság nem említ olyan rendelkezést, amelyből az következhetne, hogy azon az eljáráson kívül is köteles tudomásul venni a dokumentumokat, mint amelyben átadták számára azokat. Hozzáfűzi, hogy a Salzgitter által önkéntesen átadott dokumentumok nem bizonyíthatják, hogy a Bizottság tudomást szerzett a tartalmukról. A kedvezményezett vállalkozás egyébként nem bizonyította ennek tényét.

247. Az írásbeli és szóbeli észrevételek ismertetésekor a Bizottság hangsúlyozta azon veszélyeket, amelyekhez az Elsőfokú Bíróság elemzése mind az állami támogatások ellenőrzési rendszerére, mind pedig a közigazgatási szervezetére nézve vezethet.

248. Egyrészt jelezte ugyanis, hogy ha olyan dokumentumoknak a Bizottság bármely szervezeti egysége számára történő önkéntes átadása, amelyek csak nagy vonalakban tartalmaznak információkat az állami támogatások nyújtására vonatkozóan, elegendő volna ahhoz, hogy a Bizottságot megfosszák a jogellenes vagy a közös piaccal összeegyeztethetetlen támogatások nyújtásával szembeni fellépés egyetlen eszközétől, akkor az állami támogatások bejelentési kötelezettségen alapuló ellenőrzése összeomolhatna.

249. A Bizottság másrészt rámutatott arra, hogy az Elsőfokú Bíróság elemzése a Bizottság modern közigazgatási szervezetének egyik

lényeges összetevőjét kérdőjelezhetné meg, vagyis a hatáskörök egyértelmű és világos megosztását, amely valamely olyan közigazgatási rendszer javát szolgálja, amelyben a Bizottság minden alkalmazottjának azonnal értesítenie kell az illetékes hatóságot az általa észlelt minden szabálysértésről.

250. A Salzgitter úgy véli, hogy a jogalap ezen része olyan ténymegállapításokra vonatkozik, amelyeket a Bíróság nem vizsgálhat fellebbezés keretében. Másodlagosan azzal érvel, hogy az acélkvóták ellenőrzési rendszerének keretében a Bizottság számára előírt azon kötelezettség, hogy figyelembe vegye a korábban nyújtott támogatásokat, magában foglalja azt is, hogy tudomásul vegye a számára átadott tevékenységi jelentéseket. Hozzáfűzi, hogy az ezekben a jelentésekben szereplő éves beszámolók egyértelműen jelzik, hogy a Salzgitter részesült a ZRFG-ben előírt adóintézkedésekből, és hogy a Bizottság egyébként ezen tevékenységi jelentések alapján kért információkat tőle 1998-ban. Azzal érvel, hogy ez a téma 1982-ben a Bizottsággal tartott találkozón is felmerült, amelyen az acélkvóták kezeléséért felelős szervezeti egységek, valamint az állami támogatások ellenőrzéséért felelős szervezeti egységek is részt vettek. Úgy ítéli meg, hogy a Bizottság azon kötelezettsége, hogy a neki átadott információkról tudomást vegyen, a meghallgatáshoz való jogból [93] ered, és a Bizottság semmiképpen sem hivatkozhat valamely polgárral szemben arra a tényre, hogy nem az illetékes szervezeti egységhez címezte a küldeményét.

251. A Németországi Szövetségi Köztársaság azt állítja, hogy a Bizottság – mint az állami támogatások ellenőrzését ellátó hatóság – köteles minden olyan információt figyelembe venni, amit közölni lehet vele. Hozzáfűzi, hogy az acélkvóták kezeléséért felelős közigazgatási szervezeti egységek hozzáértésük folytán képesek az acélipari támogatások ellenőrzésével kapcsolatosan kapott információk felismerésére, és kötelesek a releváns információkat az állami támogatások ellenőrzéséért felelős illetékes szervezeti egységeknek továbbítani.

b) Értékelés

252. A Salzgitter álláspontjával szemben úgy vélem, hogy a jogalap ötödik része elfogadható.

253. Tudjuk, hogy az ESZAK-Szerződés 32d. cikke értelmében, amely megegyezik az EK 225. cikkel, a fellebbezés kizárólag jogkérdésre vonatkozhat, mivel a tények értéke-

93 – A 46/87. és 227/88. sz., Hoechst kontra Bizottság egyesített ügyekben 1989. szeptember 21-én hozott ítélet (EBHT 1989., 2859. o.).

lése főszabály szerint kizárólag az Elsőfokú Bíróság hatáskörébe tartozik. [94]

254. Mégis úgy ítélem meg, hogy a jogalap említett részének vizsgálata nem pusztán a tények értékelésének problémájára vonatkozik. Úgy ítélem meg ugyanis, hogy a megalapozottság vizsgálata – a jogalap első része kapcsán levont következtetésekre tekintettel – valódi jogi probléma.

255. Az a kérdés tehát, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta-e jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság megsértette gondossági kötelezettségét, azáltal hogy nem észlelte a szóban forgó támogatások fennálltát, valamint ez utóbbiak bejelentésének hiányát, holott a tagállamnak egyértelmű és feltétel nélküli bejelentési kötelezettsége állt fenn.

256. Előzetesen jelezni kell, hogy az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítéletben a Bizottság szervezeti egységei közötti információtovábbítás esetleges kötelezettségéből levont következtetései a jelen ügyre nézve különlegesek. Az Elsőfokú Bíróság ezt számos alkalommal, különösen az említett ítélet 179–182. pontjában hangsúlyozta. Következtetéseit azokból a különös kötelezettségekből vonta le, amelyekkel a Bizottság az acélipari vállalkozásokat terhelte az európai acélágazat nyilvánvaló válsághelyzetének leküzdése érdekében.

257. A megtámadott ítélet 176. és 177. pontjában az Elsőfokú Bíróság ismertette az acélipari vállalkozások számára előírt azon kötelezettségeket, amelyek az acéltermelésük felügyeleti rendszer alá helyezéséből eredtek. [95] Az Elsőfokú Bíróság többek között megjegyezte, hogy ennek az 1980-ban felállított rendszernek az alkalmazása érdekében a Bizottság rendszeres információkkal rendelkezik az érintett vállalkozások termeléséről és szállításairól. Azt is megjegyezte, hogy az említett rendszer kiigazításakor a Bizottság világos kapcsolatot létesített a nem engedélyezett támogatások nyújtása és a termelési kvóták között ezen intézkedések halmozásának elkerülésére. Így a 2177/83/ESZAK bizottsági határozat [96] 15A. cikkének (1) bekezdése alapján a Bizottságnak joga volt „valamely vállalkozás kvótáit csökkenteni, amennyiben azt [állapítja meg], hogy az

94 – Emlékeztetni kívánok arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében kizárólag az Elsőfokú Bíróság rendelkezik hatáskörrel egyrészt a tényállás megállapítására, kivéve ha megállapításainak anyagi pontatlansága a hozzá benyújtott eljárási iratokból ered, másrészt a tények értékelésére. A tények mérlegelése, eltekintve a hozzá benyújtott bizonyítékok elferdítésétől, nem minősül tehát önmagában a Bíróság felülvizsgálata alá tartozó jogkérdésnek a fellebbezés keretében. Mindazonáltal, amint az Elsőfokú Bíróság megállapította vagy értékelte a tényállást, a Bíróság rendelkezik hatáskörrel a tények jogi minősítésének és az abból az Elsőfokú Bíróság által levont jogkövetkezményeknek a felülvizsgálatára (lásd különösen a C-551/03. P. sz., General Motors kontra Bizottság ügyben 2006. április 6-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-3173. o.] 51. és 52. pontját).

95 – Ezt a rendszert az ESZAK 58. cikk alapján elfogadott, az acélipari vállalkozások acéltermelési kvótarendszerének bevezetéséről szóló, 1980. október 31-i 2794/80/ESZAK bizottsági határozattal (HL L 291., 1. o.) hozták létre. E rendszert számos alkalommal meghosszabbították, egészen 1988. június 30-ig.

96 – Az acélipari vállalkozások egyes termékei termelésének felügyeleti és kvótarendszere meghosszabbításáról szóló, 1983. július 28-i határozat (HL L 208., 1. o.). E határozat 15A. cikkének tartalma majdnem teljesen azonos szöveggel szerepel a későbbi meghosszabbító határozatok, így az 1984. január 31-i 234/84/ESZAK bizottsági határozat (HL L 29., 1. o.), az 1985. november 27-i 3485/85/ESZAK bizottsági határozat (HL L 340., 5. o.) és az 1988. január 6-i 194/88/ESZAK bizottsági határozat (HL L 25., 1. o.) 15A. cikkében.

adott vállalkozás a Bizottság által [a második kódex] alapján nem engedélyezett támogatásokban részesül[t], vagy hogy a támogatások engedélyezéséhez kötött feltételeket nem tart[ott]ák tiszteletben."

258. Az Elsőfokú Bíróság ezen tényezők, valamint a Bíróság ítélkezési gyakorlata [97] alapján mondta ki a megtámadott ítélet 178. pontjában, hogy „[k]övetkezésképpen a Bizottságnak szükségképpen ellenőriznie kellett az acélipari vállalkozásoktól kapott, ez utóbbiak termelésére vonatkozó adatokat, különösen annak megállapítása végett, hogy termelési kapacitásuk fenntartása vagy növelése nem […] meg nem engedett állami támogatásokból ered-e".

259. Az Elsőfokú Bíróság egyébiránt hangsúlyozta az acélipari vállalkozások programjainak erős összehangolását, [98] és emlékeztetett arra, hogy a Bizottság 1988-ban újra megvizsgálta a ZRFG-ben előirányzott támogatási programot, és 1988 decemberében az EK-Szerződés alapján jóváhagyó határozatot hozott.

260. Az Elsőfokú Bíróság ezen tényezők, valamint a Salzgitter által a Bizottságnak a fent említett kötelezettségek értelmében átadott információk alapján ítélte meg úgy a megtámadott ítélet 179. pontjában, hogy ez utóbbinak „észlelnie és rögzítenie kellett volna [a vitatott támogatások] bejelentésének hiányát, és meg kellett volna tennie a megfelelő lépést". A Bizottság intézkedésének tartós hiányában, valamint a bizonytalan helyzetre és a jogi helyzet egyértelműségének hiányára tekintettel az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 180. pontjában úgy ítélte meg, hogy a Bizottság a „gondos ügyintézés követelményének megsértésével olyan kétértelmű helyzetet teremtett", amelyet tisztáznia kellett volna, mielőtt elrendeli a már nyújtott támogatások visszatéríttetését.

261. Ellentétben azzal, ahogyan az Elsőfokú Bíróság megítélte, én úgy vélem, hogy a jelen ügyben nehéz a Bizottság szemére vetni a gondossági kötelezettségének megszegését, annál is inkább, hogy a szóban forgó támogatások nyújtását semmilyen formában sem jelentették be, ezen kötelezettség egyértelmű és feltétel nélküli jellege ellenére.

262. Értékelésemet az állami támogatások ellenőrzési rendszere keretében a Bizottság, illetve a tagállamok számára biztosított hatáskörök és a számukra itt előírt kötelezettségek elemzésére alapozom.

97 – Az Elsőfokú Bíróság a 250/83. sz., Finsider kontra Bizottság ügyben 1985. január 15-én hozott ítélet (EBHT 1985., 131. o.) 9. pontjára, a 211/83., 212/83., 77/84. és 78/84. sz., Krupp és Thyssen kontra Bizottság egyesített ügyekben 1985. október 15-én hozott ítélet (EBHT 1985., 3409. o.) 34. pontjára és a 226/85. sz., Dillinger Hüttenwerke kontra Bizottság ügyben 1987. április 7-én hozott ítélet (EBHT 1987., 1621. o.) 12. pontjára hivatkozik.

98 – Az Elsőfokú Bíróság az 1985. július 26-i 2093/85/ESZAK bizottsági határozattal (HL L 197., 19. o.) módosított, az acélipari vállalkozások által befektetéseikről szolgáltatandó információkról szóló, 1981. november 18-i 3302/81/ESZAK bizottsági határozatra (HL L 333., 35. o.) hivatkozik, amely 1991. október 16-ig volt hatályban.

263. A Bizottság – mint minden közösségi intézmény – közigazgatási feladatainak ellátása során köteles betartani a gondos ügyintézés elvét.

264. A Bíróság egyik legelső ítélete óta ez az elv a közösségi jogrend íratlan szabályainak szerves részét képezi. [99] A fenti elvhez kapcsolódó követelményeket a Bíróság folyamatosan fejlesztette ki ítélkezési gyakorlatában, mielőtt az Európai Unió alapjogi chartájának [100] 41. cikkében megerősítést nyert.

265. A gondos ügyintézés elve megköveteli, hogy a Bizottság komolyan és kimerítő módon megvizsgáljon minden jogi és ténybeli adatot, amely befolyásolhatja az aktus elfogadását. [101] Továbbá, mivel az állami támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségének értékelése a Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik, a Bizottságnak gondosan és elfogulatlanul kell megvizsgálnia minden tudomására jutó esetet. A gondossági kötelezettség, amelynek megsértését az Elsőfokú Bíróság felrója a Bizottságnak, az „ésszerű határidőn belül" történő ügyintézés kötelezettségeként jelenik meg. A közösségi bíróság szerint ezt a határidőt „minden ügy egyedi körülményeinek, különösen az ügy összefüggéseinek, a Bizottság által folytatott eljárás különböző szakaszainak, az ügy összetettségének, valamint annak a felek szempontjából való jelentőségének értékelése alapján" kell meghatározni." [102] Az intézmények tehát nem nyújthatják határozatlan időre az eljárások hosszát, és ily módon a passzivitásuk szankcionált, mivel ésszerű határidőn belül kell eljárniuk.

266. A gyakorlatban a gondos ügyintézés elvének tiszteletben tartása megköveteli, hogy a Bizottság minden belső intézkedést meghozzon, amelyek a szervezeti egységei megfelelő működésének biztosításához szükségesek. [103] Ennek érdekében joga van belső szervezetét meghatározni. A Bizottság egyetlen szervezeti és funkcionális egységet képez. [104] Ezek a szervezeti egységek a hatásköri megosztás alapján ugyanakkor főigazgatóságokból, igazgatóságokból, egységekből és osztályokból állnak oly módon, hogy a hatás-

99 – Az 1/57. és 14/57. sz., Société des usines à tubes de la Sarre kontra Főhatóság egyesített ügyekben 1957. december 10-én hozott ítélet (EBHT 1957., 201., 220. o.).

100 – HL 2000. C 364., 1. o. Ezen elv tartalmára és hatályára vonatkozóan lásd: Simon, D., „Le principe de »bonne administration« ou la »bonne gouvernance concrète«", *Le droit de l'Union européenne en principes, Liber amicorum en l'honneur de Jean Raux*, Apogée, Rennes, 2006., 155. o.

101 – Lásd a Bíróság C-269/90. sz. Technische Universität München ügyben 1991. november 21-én hozott ítéletének (EBHT 1991., I-5469. o.) 14. pontját; az Elsőfokú Bíróság T-44/90. sz., La Cinq kontra Bizottság ügyben 1992. január 24-én hozott ítéletének (EBHT 1992., II-1. o.) 86. pontját, a T-73/95. sz., Oliveira kontra Bizottság ügyben 1997. március 19-én hozott ítéletének (EBHT 1997., II-381. o.) 32. pontját és a T-70/99. sz., Alpharma kontra Tanács ügyben 2002. szeptember 11-én hozott ítéletének (EBHT 2002., II-3495. o.) 182. pontját.

102 – Az Elsőfokú Bíróság T-95/96. sz., Gestevisión Telecinco kontra Bizottság ügyben 1998. szeptember 15-én hozott ítéletének (EBHT 1998., II-3407. o.) 75. pontja.

103 – Az ESZAK-Szerződés keretében lásd az ESZAK 16. cikket. Ezeket a belső szervezeti intézkedéseket az eljárási szabályzat rögzíti. A tényállás idején hatályos eljárási szabályzatok az 1963. január 19-i (HL 1963. 17., 181. o.) és az 1993. február 17-i (HL L 230., 15. o.). Ez utóbbit a Bizottság 1999. szeptember 18-i (HL L 252., 41. o.), majd a 2000. november 29-i eljárási szabályzata (HL L 308., 26. o.) váltotta fel.

104 – Az 1963-as és az 1993-as eljárási szabályzat 17. cikke értelmében „[a] Bizottság hivatali tevékenységének előkészítését és végrehajtását több szervezeti egység segíti, amely egyetlen hivatali egységet képez".

köri átfedéseket és a munka megkettőződését a lehető legnagyobb mértékben elkerüljék. [105] A tevékenységének hatékonysága érdekében így a Bizottság 1963-as eljárási szabályzata 21. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy szervezeti egységei „a lehető legszorosabban együttműködnek". E rendelkezés értelmében valamely dokumentumnak a Bizottság elé történő terjesztése előtt a felelős szervezeti egység konzultál azokkal az egyéb szervezeti egységekkel, amelyek hatáskörüknél vagy az adott tárgykör természeténél fogva kapcsolódnak az adott témához a munka megkettőződésének elkerülése, valamint hozzájárulásuk és észrevételeik beszerzése érdekében. [106]

267. Az Elsőfokú Bíróság által ismertetett tényállásból következik, hogy a jelenlegi jogvitában a Bizottsággal 1988 óta közölték a Salzgitter tevékenységi jelentéseit és éves beszámolóit, amelyek olvasatából kiderül, hogy a ZRFG 3. cikke alapján különleges tartalékokban részesült. Az Elsőfokú Bíróság szerint ezek az adatok kiderülhettek a Bizottság által 1988-ban végzett, az általános támogatási program EK-Szerződéssel való összeegyeztethetőségének vizsgálatából is.

268. Az Elsőfokú Bírósághoz hasonlóan én is úgy vélem, hogy a Bizottság olyan helyzetben volt, hogy tudomást szerezhetett a szóban forgó támogatások fennállásáról. Amint ugyanis a megtámadott ítéletből egyértelműen kiderül, a Bizottság arra törekedett, hogy az acélipari vállalkozások tevékenységét egy sor „válságmegelőző" intézkedésen keresztül felügyelje, amelyek lehetővé tették számára, hogy maximális információval rendelkezzen a Salzgitter pénzügyi helyzetére vonatkozóan. [107]

269. Az acéltermelési kvótarendszer és az állami támogatások rendszere közötti kapcsolat egyértelmű. Ez az Elsőfokú Bíróság által említett határozatok 15A. cikkéből, valamint azok 14. cikkéből következik. [108] Amennyiben a Bizottság az egyik vagy a másik rendelkezést alkalmazza, ez szükségszerűen ahhoz vezet, hogy megvizsgálja a vállalkozás beszámolóit az utóbbi által közölt információk alapján. [109]

105 – Az 1963-as eljárási szabályzat 19. cikke, az 1993-as eljárási szabályzat 18. cikke, az 1999-es eljárási szabályzat 17. cikke és a 2000-es eljárási szabályzat 19. cikke.

106 – Az említett rendelkezést majdnem azonos megfogalmazásban ismételte meg az 1993-as eljárási szabályzat 20. cikkének első bekezdése, az 1999-es eljárási szabályzat 19. cikkének első bekezdése és a 2000-es eljárási szabályzat 21. cikkének első bekezdése. Lásd továbbá: Kindblom-Törnell, M., „The role of the cabinets in the decision-making process of the European Commission", *Liber amicorum en l'honneur de Sven Norberg*, Bruylant, Bruxelles, 2006., 329., 230. o.

107 – Megjegyzem, hogy a kvótarendszer 1988. júniusi megszűnését követően az ESZAK 47. cikk alapján elfogadták az acélipari vállalkozások egyes termékei felügyeleti rendszerének bevezetéséről szóló, 1988. július 19-i 2448/88/ESZAK bizottsági határozatot (HL L 212., 1. o.). Ezen határozat értelmében, amely 1988. július 1-je és 1990. június 30-a között volt alkalmazható, a vállalkozások kötelesek voltak havonta nyilatkozatot tenni a Bizottságnak az acéltermelésükről és -szállításukról. 1991-től kezdve és az acélpiac állandó nehézségeinek orvoslása érdekében az ESZAK 54. cikk alapján elfogadták az acélipari vállalkozások által befektetéseikről szolgáltatandó információkról szóló, 1991. október 15-i 3010/91/ESZAK bizottsági határozatot (HL L 286., 20. o.).

108 – Lásd a 96. lábjegyzetben szereplő meghosszabbítási határozatok 14. cikkét.

109 – Lásd az 1696/82/ESZAK határozat 14. és 15. cikkében szereplő kedvezményt kérő acélipari vállalkozások által szolgáltatandó információkról és ezek alkalmazására a Bizottság által meghatározott kritériumokról szóló bizottsági közleményt (HL 1982. C 318., 3. o.).

270. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy minden intézkedés összefüggő egészet alkot, és nem vitathatók az acélipari támogatások rendszerére vonatkozó kritériumoknak a termelési kvóták rendszerébe történő bevezetése, mivel mindkettő – függetlenül attól, hogy a jogalapjuk és az alkalmazási feltételeik eltérnek – ugyanazt a célt, a szerkezetátalakítást szolgálja. A Bíróság szerint az ezen rendszerek egyikének alkalmazásából származó adatoknak a másikban referenciaként történő felhasználhatósága nem önkényes és nem is diszkriminatív. [110]

271. A Bizottság mindazonáltal semmilyen következtetést nem volt köteles levonni valamely állami támogatás bejelentése hiányának esetleges megállapításából. A Bíróság egyébiránt különösen óvatos és megfontolt megközelítést fogadott el a Bizottság által a válságmegelőző intézkedések keretében elfogadott különböző eljárásokat illetően. E tekintetben a Klöckner-Werke kontra Bizottság ügyben 1982. július 7-én hozott ítéletére [111] hivatkozom. Ebben az ügyben a felperes vállalkozás különösen azt kifogásolta, hogy a Bizottság a termelési kvóták kiszámítása során nem vette figyelembe azokat az állami támogatásokat, amelyekben több tagállam néhány vállalkozása részesült, megsértve az ESZAK-Szerződést. A Klöckner-Werke AG szerint a Bizottságnak reagálnia kellett volna az állami támogatások nyújtására. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Bizottság *„nem köteles figyelembe venni az [ESZAK] 58. cikkben előírt intézkedések keretében[* [112] *] az acélipari piacon a Szerződéssel esetlegesen összeegyeztethetetlen támogatások nyújtása által kiváltott torzulásokat.”* [113] Rámutatott, hogy az ESZAK 58. cikk végrehajtása, amely természeténél fogva gyors, egyszerű kritériumokon alapuló fellépést követel meg, nem egyeztethető össze olyan adatok figyelembevételével, mint az állami támogatások, amelyek megítélése különösen összetett vizsgálatokat követel meg. A Bíróság ezért kimondta, hogy *„[h]abár nem zárható ki, hogy a termelési kvóták rendszerében a Bizottság figyelembe vehesse [az ESZAK] 4. cikk c) pontjával és az e területen hozott határozataiban rögzített szabályokkal ellentétes, az e célból bevezetett eljárásokban megfelelően bizonyított helyzeteket,* ahogyan már figyelembe veszi a befektetések ellenőrzésére vonatkozó tevékenységét, nem lehet azonban olyan messzire menni, hogy megköveteljük, hogy az [ESZAK] 58. cikkben szereplő válságmegelőző intézkedéseket a tagállamok által nyújtott jogellenes támogatások hatásának ellensúlyozására használják.” [114]

272. A fentiekre tekintettel a Bizottság a termelési kvótarendszer keretében semmi-

110 – A fent hivatkozott Krupp és Thyssen kontra Bizottság ügyben hozott ítélet. Lásd továbbá a fent hivatkozott Dillinger Hüttenwerke kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet, amelyben a Bíróság pontosította, hogy a kiegészítő termelési kvóták nyújtására vonatkozó 234/84 határozat 14A. és 14B. cikkét a második kódex fényében kell alkalmazni és értelmezni. Ebből következik, hogy valamely vállalkozás, amelyről feltételezhető, hogy megfelel valamely támogatás engedélyezési feltételeinek, nem részesülhet kiegészítő kvótában az említett határozat 14A. cikke értelmében (13–15. pont).

111 – A 119/81. sz. ügy (EBHT 1982., 2627. o.).

112 – Ezen a rendelkezésen alapul a felügyeleti és az acéltermelési kvótarendszer.

113 – A fent hivatkozott Klöckner-Werke kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 19. pontja (kiemelés tőlem).

114 – Ugyanott (kiemelés tőlem). Lásd továbbá 136/82. sz., Klockner-Werke kontra Bizottság ügyben 1983. május 11-én hozott ítélet (EBHT 1983., 1599. o.) 36. pontját, a 311/81. és 30/82. sz., Klockner-Werke kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. május 11-én hozott ítélet (EBHT 1983., 1549. o.) 36. pontját, valamint a fent hivatkozott Finsider kontra Bizottság ügyben hozott ítéletet.

lyen következtetést nem volt köteles levonni valamely állami támogatás bejelentésének esetleges hiányából. A Bizottság mint felügyeleti hatóság azonban köteles volt a megkövetelt teljes gondossággal eljárni.

273. Nem gondolom azonban azt, hogy a gondosság ezen hiánya a jelen esetben mentesítheti a tagállamot az alól, hogy a jogellenesen nyújtott támogatások visszatéríttetésére kötelezzék, és a kedvezményezett vállalkozást az alól, hogy visszatérítse azokat.

274. Úgy ítélem meg ugyanis, hogy sem a Németországi Szövetségi Köztársaság, sem a Salzgitter nem állítja megalapozottan azt, hogy a Bizottság megsértette a gondos ügyintézés elvét, mivel a szóban forgó támogatások nyújtása bármiféle bejelentés nélkül történt, ezen kötelezettség egyértelmű és feltétel nélküli jellege ellenére.

275. Fontos megjegyezni ugyanis, hogy a gondos ügyintézéshez való jog nem abszolút előjog, amelyre a közösségi közigazgatással szemben minden körülmény között hivatkozni lehet. Az állandó ítélkezési gyakorlatból ugyanis az következik, hogy noha a gondos ügyintézés elve bizonyos kötelezettségeket ró a közösségi intézményekre, egyben az érintett fél részéről is megkövetel bizonyos gondosságot. [115] Következésképpen az ügyfélnek nyújtott garanciákat nem érvényesítheti olyan személy, aki hanyagul vagy rosszhiszeműen járt el.

276. A jelenlegi jogvitában nem vitatott, hogy a szóban forgó támogatásokat semmiképpen nem jelentették be 1988-ban vagy a következő években. Márpedig, amint a Bíróság kimondta, egy ilyen hozzáállás „különösen súlyos jogsértés, mivel [az] ellentétes […] a közös piac védelméhez nélkülözhetetlen rendszerrel”. [116]

277. Az előzetes bejelentés kötelezettsége ugyanis a Bizottság által a különböző acélipari kódexek keretében létrehozott előzetes ellenőrzési rendszer kulcseleme. E kötelezettség lehetővé teszi számára, hogy az ESZAK-Szerződésben meghatározott céloknak megfelelően biztosítsa a közös szén- és acélpiac felügyeletét, az ágazat különleges érzékenységének figyelembevétele mellett engedélyezve bizonyos támogatásoknak a szén- és acélipar számára való nyújtását. Az említett kötelezettség eloszlathatja valamely intézkedést bevezetni szándékozó tagállam

115 – Lásd különösen az Elsőfokú Bíróság T-82/01. sz., Josanne és társai kontra Bizottság ügyben 2003. május 8-án hozott ítéletének (EBHT 2003., II-2013. o.) 81. pontját.

116 – A fent hivatkozott Németország kontra Bizottság ügyben hozott végzés 54. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

arra vonatkozó esteleges kétségeit is, hogy az intézkedés az alkalmazandó acélipari támogatási kódex által engedélyezett támogatás-e, vagy sem. Nem vitatott tehát, hogy a bejelentési kötelezettség célja a jogbiztonság, és ezért azt szigorúan be kell tartani. [117]

278. Az olyan tervek bejelentésére vonatkozó eljárás harmadik kódex 6. cikkében történő bevezetésével, mint amilyenek a jelen jogvitában is szerepelnek, a Bizottság azt a szerepet játszotta, amelyet az ESZAK-Szerződés meghatározott számára az állami támogatások területén, mivel úgy vélte, hogy az általa korábban az EK-Szerződés alapján engedélyezett programok befolyásolhatják a közös szén- és acélpiac megfelelő működését.

279. Amint e kódex ötödik preambulumbekezdéséből egyértelműen következik, ennek célja „egy olyan átfogó közösségi rendszer létrehozása, amely minden támogatás számára, amelyben az acélipar még részesül[het], egységes bánásmódot biztosít egyetlen eljárás keretén belül."

280. Ez a rendszer lehetővé teszi annak elkerülését, hogy a Bizottság által az EK-Szerződés alapján engedélyezett általános támogatási programok újra alkalmazásra kerüljenek az ESZAK-Szerződés keretein belül, habár a közös szén- és acélpiac megfelelő működésével, valamint az acélipari támogatási kódexekben meghatározott szabályokkal ellentétesnek bizonyulnak.

281. Az említett rendszer így biztosítja a tagállamok és a gazdasági szereplők egyenlő bánásmódját az alapján, hogy valamely kifejezetten acélipari vállalkozásnak nyújtott támogatást jelentenek-e be a harmadik kódex 6. cikke (1) bekezdésének első mondata alapján, vagy valamely általános támogatási program alapján nyújtott támogatást ugyanezen kódex 6. cikke (1) bekezdésének második mondata alapján. Az egyenlő bánásmód elvével ugyanis ellentétes lenne az, hogy az EK-Szerződés alapján engedélyezett általános támogatási program alapján nyújtott támogatást engedélyezzenek, ezzel szemben az acélipari támogatási kódexek alapján bejelentettet nem. Egy ilyen eset ellentétes lenne az ESZAK-Szerződés által követett célokkal, és teljesen megfosztaná a hatékony érvényesüléstől a Bizottság által a harmadik, a negyedik, az ötödik és a hatodik kódex 6. cikkében létrehozott előzetes ellenőrzési rendszert. Egy ilyen helyzet az ESZAK-Szerződésben meghatározott szabályok és különösen az állami támogatások ESZAK 4. cikk c) pontjában megfogalmazott tilalma megkerülésének veszélyével is járna az EK-Szerződés rugalmasabb szabályai javára.

282. Márpedig a jelenlegi jogvitában nem kétséges, hogy a vitatott támogatásokat

117 – A C-99/98. sz., Ausztria kontra Bizottság ügyben 2001. február 15-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-1101. o.) 73–85. pontja.

anélkül nyújtották, hogy bármilyen formában is bejelentették volna azokat a harmadik kódex és a következő kódexek 6. cikkében a tagállamok számára előírt kötelezettségek ellenére.

283. Nyilvánvaló, hogy az, hogy a Salzgitter az acélipari kvóták és befektetések felügyeleti rendszere keretében tájékoztatta a Bizottságot a tevékenységi jelentéseiről vagy más hasonló jellegű dokumentumokról, nem helyettesítheti a helyes és megfelelő formában tett, az említett rendelkezés előírásainak megfelelő bejelentést.

284. Amint a Bíróság az EK 88. cikk (3) bekezdésében előírt eljárásra vonatkozóan kimondta, az előzetes bejelentési kötelezettség kizárólag a tagállamokat terheli. E kötelezettség nem teljesíthető például úgy, hogy a támogatásban kedvezményezett vállalkozás maga jár el.[118] A Bíróság tehát nagyon szűken értelmezi az állami támogatások EK-Szerződésben előírt előzetes bejelentésének kötelezettségét. Ennek még inkább így kell lennie az ESZAK-Szerződés keretén belül, amely, emlékeztetek rá, csak kivételesen engedélyezi állami támogatások nyújtását.

285. Ebből következik, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság nem mentesülhetett az őt a harmadik, a negyedik és az ötödik kódex 6. cikke alapján terhelő bejelentési kötelezettség alól olyan megállapításokra támaszkodva, amelyeket a Bizottságnak kellett volna megtennie a Salzgitter által átadott dokumentumok alapján, vagy az általános támogatási program vizsgálata keretében, amelyet az EK-Szerződés alapján végezhetett.

286. Ha ez lenne ugyanis a helyzet, valamely tagállam elkerülhetné a támogatások előzetes bejelentésének kötelezettségét, és következésképpen teljesen megfosztaná a hatékony érvényesüléstől a Bizottság előzetes ellenőrzését.

287. A jelenlegi jogvitában nem vitatott, hogy mivel közel tíz évig nem jelentették be a Bizottságnak a ZRFG 3. cikkének a Salzgitter javára történő alkalmazására irányuló terveket, a Németországi Szövetségi Köztársaság megsértette kötelezettségeit.

288. E körülmények között, és feltételezve, hogy a Bizottság megsértette a gondossági kötelezettségét, az Elsőfokú Bírósággal szemben az a véleményem, hogy ez a körülmény nem mentesíthette a tagállamot a szóban forgó támogatások visszatérítésének kötelezettsége alól, mivel előzetes bejelentés hiányában jogellenesen nyújtották azokat a Salzgitternek, és ezért azokat vissza kell térítenie.

118 – A C-442/03. P. és C-471/03. P. sz., P & O European Ferries (Vizcaya) és Diputación Foral de Vizcaya kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. június 1-jén hozott ítélet (EBHT 2006., I-4845. o.) 103. pontja.

289. A következőkben az első jogalap harmadik részének elemzése keretében megvizsgálom, hogy a Bizottság követelhette-e a szóban forgó támogatások visszatérítetését a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvének megsértése nélkül.

3. Az első jogalap harmadik részéről, amely a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvének téves értelmezésén alapul

290. Úgy értelmezem, hogy az első jogalap harmadik részében a Bizottság azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem megfelelő módon alkalmazta a Bíróságnak a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvére vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, amikor úgy ítélte meg, hogy megsértette ezeket az elveket azzal, hogy elrendelte a Salzgitternek 1986 és 1995 között nyújtott támogatások visszatérítését.

a) A felek érvei

291. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a megtámadott ítélet sérti a jogbiztonság elvét, mivel az Elsőfokú Bíróság figyelmen kívül hagyta az acélipari támogatásokra vonatkozó szabályok jellegét. Ez utóbbiak folyamatos fejlődésben vannak, mint ahogyan a közös piacszervezési szabályok is. Ezáltal a Bizottság azt állítja, hogy a gazdasági szereplőknek az alkalmazandó szabályok módosításával kell számolniuk, és nem vethetik jogos bizalmukat abba a ténybe, hogy nem kerülnek újabb korlátozások hatálya alá. [119]

292. A Salzgitter lényegében azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság megfelelően alkalmazta a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvét.

293. Emlékeztet arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatával összhangban, hivatkozni lehet a bizalomvédelem elvére valamely közösségi szabályozással szemben, amennyiben a Közösség maga előzetesen olyan helyzetet teremtett, hogy az jogos bizalmat kelthetett. [120] Márpedig a jelenlegi ügyben a Bizottság egyrészt több alkalommal is és fenntartások nélkül engedélyezte a ZRFG-t, és másrészt az első kódex keretében kijelentette, hogy az olyan támogatási programokat, mint a ZRFG, továbbra is jogszerűnek fogja tekinteni. [121]

119 – A Bizottság a C-63/93. sz., Duff és társai ügyben 1996. február 15-én hozott ítélet (EBHT 1996., I-569. o.) 20. pontjára hivatkozik.

120 – A C-14/01. sz. Niemann-ügyben 2003. március 6-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-2279. o.) 56. pontja.

121 – Az első kódex elsőtől negyedikig terjedő preambulumbekezdései.

294. A Salzgitter továbbá pontosítja, hogy a Bizottság csak 1988-ban kezdte el vizsgálni a tagállamok adórendszereit az állami támogatások joga nézőpontjából. E tekintetben a Bizottság néhány határozatára hivatkozik, amelyekben ez utóbbi a nemzeti adórendszer alkalmazásával nyújtott támogatások visszatérítettetését nem rendelte el, nevezetesen a bizalomvédelem elvével kapcsolatos indokok miatt.[122] Azt állítja tehát, hogy a vitatott határozat sérti az egyenlő bánásmód elvét, amennyiben elrendeli a Salzgitternek nyújtott támogatások visszatérítését.

295. A Németországi Szövetségi Köztársaság úgy ítéli meg, hogy az Elsőfokú Bíróság helyesen hivatkozott a fent hivatkozott, Duff és társai[123], valamint az Oliveira kontra Bizottság ügyekben hozott ítéletekre,[124] mivel ezek a jogbiztonság elve által biztosított védelmet szélesebb értelemben határozzák meg. Miután emlékeztetett arra, hogy – a Bíróság ítélkezési gyakorlatának kifejezéseivel élve – valamely közösségi szabályozás csak akkor felel meg a jogbiztonság követelményének, ha lehetővé teszi, hogy az érdekeltek pontosan megismerjék az őket terhelő kötelezettségek terjedelmét, és következésképpen ahhoz igazíthatják magatartásukat, a Németországi Szövetségi Köztársaság hangsúlyozza, hogy ennek értékelése azoktól az összefüggésektől függ, amelyekben e közösségi szabályozást elfogadták, valamint a korábban fennálló jogi helyzettel való összehasonlítástól. Márpedig a jelenlegi ügyben a Németországi Szövetségi Köztársaság úgy ítéli meg, hogy az érintettek nem voltak olyan helyzetben, hogy pontosan megismerhessék az őket terhelő kötelezettségek tartalmát, mivel az új szabályozás nem volt sem egyértelmű, sem kellően indokolt. Így tehát az Elsőfokú Bíróság helyesen ismerte el a jogbiztonság elvének megsértését.

b) Értékelés

296. Amint már jeleztem, az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 182. pontjában kimondta, hogy a jelen ügy sajátos körülményei között a Bizottság – a jogbiztonság elvének figyelmen kívül hagyása nélkül – nem írhatja elő a Salzgitternek juttatott támogatások visszatérítettetését. Az Elsőfokú Bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy a kedvezményezett vállalkozásra alkalmazandó jogi háttér nem egyértelmű, és a Bizottság, mivel nem válaszolt a kedvezményezett vállalkozás és a Németországi Szövetségi Köztársaság által vele közölt információkra, megsértette a gondos ügyintézés elvét, valamint ezáltal kétértelmű helyzetet teremtett.

297. Tekintettel arra, amit a jogalap előző két részének vizsgálata során kifejtettem, az Elsőfokú Bíróság álláspontjával szemben úgy

122 – 2002/347 határozat, a Belgiumban letelepedett koordinációs központok javára Belgium által végrehajtott támogatási programról szóló, 2003. február 17-i 2003/755/EK bizottsági határozat (HL L 282., 25. o.), a Hollandia által a nemzetközi pénzügyi tevékenységek javára végrehajtott támogatási programról szóló, 2003. február 17-i 2003/515/EK bizottsági határozat (HL L 180., 52. o.) és a C 54/2001 (korábbi NN 55/2000) Írország – külföldi bevételek támogatási programról szóló, 2003. február 17-i 2003/601/EK bizottsági határozat (HL L 204., 51. o.).

123 – 20. pont.

124 – 29. pont.

ítélem meg, hogy a Bizottság nem sértette meg sem a jogbiztonság elvét, sem a Salzgitter bizalomvédelemhez fűződő érdekét, amikor elrendelte a szóban forgó támogatások visszatéríttetését.

299. A korábban kifejtettekre tekintettel nem gondolom úgy, hogy a Bizottság megsérthette a Salzgitter jogbiztonságát, amikor követelte a vitatott támogatások visszatérítését.

i) A jogbiztonság elvének állítólagos megsértéséről

298. A jogbiztonság elve azt jelenti, hogy a közösségi jogszabályoknak a jogalanyok számára egyértelműnek, alkalmazásuk szempontjából pedig kiszámíthatónak kell lenniük. [125] Megköveteli, hogy az intézmények minden joghatást kiváltó aktusa egyértelmű és pontos legyen, továbbá olyan módon hozzák az érintett személy tudomására, hogy teljes bizonyossággal tudhassa, mely időponttól létezik az említett aktus, és mikortól kezdve váltja ki joghatásait. Ezen elvnek még szigorúbban kell érvényesülnie a pénzügyi következményekkel járó szabályok esetén annak érdekében, hogy az érintettek pontosan megismerhessék a rájuk rótt kötelezettségek mértékét. [126] Ez a követelmény a Bizottság által az állami támogatások területén elfogadott határozatokra is vonatkozik. [127]

300. Amint korábban jeleztem, a Bizottság az acélipari támogatási kódexeket általános hatállyal bíró határozatok formájában fogadta el. Ezeket közzétették az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában*. Ezek a kódexek bizonyos feltételek mellett engedélyezik az állami támogatások ESZAK 4. cikk c) pontjában szereplő elvi tilalmától való eltéréseket a támogatások meghatározott, kimerítő módon felsorolt kategóriái számára. Az ott meghatározott szabályok véleményem szerint egyértelműek. A jelen indítvány 232–238. pontjában ezt már áttekintettem, a támogatási tervek előzetes bejelentésének kötelezettségéről szólva. A Németországi Szövetségi Köztársaság – az ESZAK Tanácsadó Bizottságában való részvételére tekintettel – és a Salzgitter – jelentős gazdasági helyzetére tekintettel – mindketten olyan helyzetben voltak, hogy megismerhették azoknak a kötelezettségeknek a terjedelmét, amelyeket Bizottság az állami támogatások ellenőrzési rendszerének keretében előírt számukra.

301. Az alkalmazandó szabályok kiszámíthatóságát illetően úgy vélem, hogy a Salzgitter szintén olyan helyzetben volt, hogy előre láthatta, hogy a Bizottság által a különböző

125 – A 325/85. sz., Írország kontra Bizottság ügyben 1987. december 15-én hozott ítélet (EBHT 1987., 5041. o.) 18. pontja.

126 – Lásd különösen a Bíróság 169/80. sz., Gondrand Frères és Garancini ügyben 1981. július 9-én hozott ítéletének (EBHT 1981., 1931. o.) 17. pontját és az Elsőfokú Bíróság T-313/04. sz., Hewlett-Packard kontra Bizottság ügyben 2006. október 3-án hozott ítéletének 66. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

127 – A fent hivatkozott Duff és társai ügyben hozott ítélet 20. pontja.

acélipari támogatási kódexekben meghatározott szabályok kiigazításra és módosításra kerülhetnek az acélágazat gazdasági helyzetének fejlődése függvényében.

302. Ahogyan ugyanis a Bizottság helyesen megállapította, az acélipari támogatásokra vonatkozó szabályok állandó fejlődésben vannak. Az acélipari támogatási kódexek és az ezekben meghatározott szabályok csak meghatározott ideig érvényesek. Ezek a kódexek hatályon kívül helyezik egymást, és minden kódex az eltérő rendelkezések újabb szövegét fogalmazza meg, az acélipar technikai és gazdasági fejlődéséhez igazítva azokat. Az említett kódexek átdolgozásával a Bizottság éppen azt szerette volna elérni, hogy a támogatások nyújtása ne állandósult helyzet, hanem időben korlátozott kivétel legyen, amely mindig az adott helyzetnek és szükségleteknek felel meg. Következésképpen a Bizottság azon határozata, amely valamely acélipari támogatási kódex keretében engedélyezi meghatározott támogatások bizonyos acélipari vállalkozások számára történő nyújtását, olyan jogi helyzetet teremt, amely a közösségi intézmények mérlegelési jogköre keretében módosítható, hasonlóan például a közös piacszervezések területéhez, amelynek célja a gazdasági helyzet változásai alapján való állandó kiigazítást foglal magában. [128] Valamely acélipari támogatási kódex hatályának lejártát követően a Bizottság tehát egy másik kódexben új szabályokat fogadhat el, ha úgy ítéli meg, hogy ez az a válasz, amelyhez az ESZAK-Szerződés szabályainak megfelelő alkalmazása kell hogy vezessen.

303. Következésképpen úgy vélem, hogy a vitatott határozat, miután megállapította, hogy a szóban forgó támogatásokat nem jelentették be, és következésképpen elrendelte a visszatérítésüket, nem veti fel tehát azt, hogy a Bizottság megsértette volna a jogbiztonság elvét, míg a Németországi Szövetségi Köztársaság, mivel nem jelentette be az említett támogatásokat a harmadik, a negyedik és az ötödik kódex előírásaival összhangban, nem tartotta tiszteletben ezt az elvet.

ii) A bizalomvédelem elvének állítólagos megsértéséről

304. A bizalomvédelem elve a jogbiztonság elvének szükségszerű velejárójaként jelenik meg. Célja az, hogy szabályváltozás esetén biztosítsa különösen az egy vagy több természetes vagy jogi személy által jogszerűen elért

128 – Lásd különösen a C-104/97. P. sz., Atlanta kontra Bizottság és Tanács ügyben 1999. október 14-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-6983. o.) 52. pontját.

helyzetek védelmét. [129] Azonban, ha valamely helyzetet a közösségi intézmények mérlegelési jogkörük keretében módosíthatnak, a gazdasági szereplők nem bízhatnak joggal a fennálló helyzet fenntartásában. [130]

305. A jelen jogvitában, az előzőkben kifejtett megállapításokra tekintettel, legelőször is úgy ítélem meg, hogy sem a Salzgitter, sem a Németországi Szövetségi Köztársaság nem hivatkozhat a bizalomvédelem elvének megsértésére.

306. Köztudott ugyanis, hogy az állami támogatások területén a tagállamok nem hivatkozhatnak a kedvezményezettek jogos bizalmára annak érdekében, hogy kivonják magukat a jogellenesen nyújtott támogatások visszatérítésére vonatkozó kötelezettség alól, amennyiben ezeket az eljárási szabályok megsértésével nyújtották. A Bíróság úgy ítéli meg ugyanis, hogy ha ez lenne a helyzet, akkor a nemzeti hatóságok saját jogellenes magatartásukra hivatkozhatnának a Bizottság által ellátott ellenőrzés hatékonyságának meghiúsítása érdekében. [131]

307. Az is köztudott, hogy az állami támogatások ellenőrzésének kötelező jellegére tekintettel a gazdasági szereplők csak akkor bízhatnak joggal a támogatás szabályszerűségében, ha azt az arra vonatkozóan előírt eljárás, és különösen a Bizottság számára biztosított hatáskörök betartása mellett nyújtották. [132] Az is az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a gondos gazdasági szereplő rendszerint meg tud bizonyosodni arról, hogy ezen eljárást betartották-e. [133]

308. A jelenlegi indítványban márpedig fenntartom, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság, mivel nem jelentette be a szóban forgó támogatásokat, nem tartotta be az 1986 óta a különböző acélipari támogatási kódexekben előírt eljárást. Úgy vélem továbbá, hogy a Salzgitter olyan helyzetben volt, hogy pontosan megismerhette a kötelezettségeinek tartalmát az állami támogatások Bizottság által létrehozott ellenőrzése keretében.

309. A fent említett ítélkezési gyakorlatra és a jelen ügy sajátos körülményeire tekintettel az a véleményem tehát, hogy sem a Németországi Szövetségi Köztársaság, sem a Salzgitter

129 – Lásd különösen a C-107/97. sz., Rombi és Arkopharma ügyben 2000. május 18-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-3367. o.) 66. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

130 – A fent hivatkozott Delacre és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 33. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, valamint az Elsőfokú Bíróság T-244/94. sz., Wirtschaftsvereinigung StaHL és társai kontra Bizottság ügyben 1997. október 24-én hozott ítéletének (EBHT 1997., II-1963. o.) 58. és 59. pontja.

131 – Az EK-Szerződés keretében lásd különösen a C-169/95. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 1997. január 14-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-135. o.) 48. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

132 – Az EK-Szerződés keretében lásd különösen a C-182/03. és C-217/03. sz., Belgium és Forum 187 kontra Bizottság egyesített ügyekben 2006. június 22-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-5479. o.) 150–152. pontját.

133 – Lásd a fent hivatkozott Alcan Deutschland ügyben hozott ítélet 25. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

nem hivatkozhat a bizalomvédelem elvének megsértésére annak érdekében, hogy mentesüljön a szóban forgó támogatások visszatérítésének kötelezettsége alól.

310. Semmiképp sem gondolom úgy, hogy a Bizottság az érintett tagállamban és a kedvezményezett vállalkozásban jogos bizalmat kelthetett a szóban forgó támogatásoknak az ESZAK-Szerződés szabályaival való összeegyeztethetősége tekintetében.

311. Amint Léger főtanácsnok a fent hivatkozott Belgium és Forum 187 kontra Bizottság ügyben ismertetett indítványának 365–370. pontjában hangsúlyozta, a Bíróság ítélkezési gyakorlata csak akkor fogadja el a bizalomvédelem elvének megsértését, ha három feltétel teljesül.

312. Elsőként, a közösségi közigazgatási szervnek olyan helyzetet kell teremtenie aktusával vagy magatartásával, amely ilyen bizalmat kelthet. Továbbá pontos ígéretekről kell, hogy szó legyen e közigazgatási szerv részéről. [134]

313. Másodsorban, az szükséges, hogy a gazdasági szereplő ne számíthasson előre a közösségi közigazgatási szerv által korábban elfogadott magatartásmód megváltozására. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis, amennyiben az elővigyázatos és körültekintő gazdasági szereplő számíthat valamely érdekeit érintő közösségi aktus elfogadására, annak elfogadása esetén nem hivatkozhat a bizalomvédelem elvére. [135] A közösségi közigazgatási szerv jogi aktusa vagy magatartása által keltett bizalom tehát „jogos”, következésképpen védelem alá esik akkor, ha az érintett személy – úgymond az „elővigyázatos és körültekintő” gazdasági szereplő – joggal bízhatott az így létrejött helyzet fenntartásában vagy stabilitásában.

314. Harmadsorban, a megtámadott jogi aktusban követett közösségi érdek nem igazolja az érdekelt jogos bizalmának megsértését. E feltétel így akkor teljesül, ha a fennálló érdekek mérlegelésének eredménye az, hogy a jelen eset körülményei között a közösségi érdek nem előzi meg az érintett személynek azon helyzet fenntartására irányuló érdekét, amelyet jogosan tartósnak vélhetett. [136]

315. Meg kell vizsgálni, hogy a jelenlegi ügyben a Bizottság aktusai vagy magatar-

134 – A fent hivatkozott Belgium és Forum 187 kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 147. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

135 – Ugyanott.

136 – Lásd különösen a C-183/95. sz. Affish-ügyben 1997. július 17-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-4315. o.) 57. pontját.

tása kelthetett-e olyan jogos bizalmat a kedvezményezett vállalkozásban, amely megakadályozza a Bizottságot, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaságot ezen támogatások visszatérítttetésére, a Salzgittert pedig ezek visszatérítésére kötelezze.

316. Nem ez a véleményem. A Salzgitter és a Németországi Szövetségi Köztársaság álláspontjával szemben ugyanis úgy vélem, hogy a Bizottság nem kelthetett jogos bizalmat, amikor az EK-Szerződés alapján engedélyezte a ZRFG 3. cikkében szereplő általános támogatási programot, vagy amikor elfogadta az első kódexet, továbbá akkor sem, amikor a Salzgitter által vele közölt információk birtokában nem járt el.

317. Először is, a Bizottság azon határozatait illetően, amelyekben nem emelt kifogást a ZRFG 3. cikkével szemben, úgy ítélem meg, hogy ezek nem adhattak pontos ígéretet a szóban forgó támogatásoknak az ESZAK-Szerződés szabályaival való összeegyeztethetőségére vonatkozóan. Amint a csatlakozó fellebbezés vizsgálatának keretében jeleztem, ezeket a határozatokat kizárólag az EK 87. cikk és az EK 88. cikk alapján fogadták el, és az EK-Szerződés hatálya alá tartozó vállalkozásokra irányultak. Mivel a szóban forgó támogatások kedvezményezettje egy ESZAK-Szerződés hatálya alá tartozó vállalkozás volt, ezeknek a közös szén- és acélpiaccal való összeegyeztethetősége tehát ez utóbbi Szerződés és annak végrehajtására hozott aktusok különös szabályainak hatálya alá tartozik. [137]

318. Az első kódex keretében a Bizottság által rögzített szabályokat illetően egyébiránt szintén úgy vélem, hogy nem kelthettek a Salzgitterben jogos bizalmat a szóban forgó támogatásoknak a közös szén- és acélpiaccal való összeegyeztethetőségét illetően.

319. Amint ugyanis korábban jeleztem, a Bizottság által az acélipari támogatási kódexek keretében meghatározott szabályok konkrét helyzetnek és szükségleteknek felelnek meg, és csak meghatározott ideig érvényesek. Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlatból kiderül, hogy jóllehet a bizalomvédelem elve a Közösség egyik alapelve, a gazdasági szereplők nem bízhatnak joggal olyan fennálló helyzet fennmaradásában, amelyet a közösségi intézmények mérlegelési jogkörük keretein belül módosíthatnak. A fent hivatkozott Wirtschaftsvereinigung StaHL kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben a közösségi bíróság így megállapította, hogy „a közös acélpiac megfelelő működése magában foglalja az eltérő gazdasági helyzetekhez való folyamatos

137 – A jelen indítvány 149–152. pontjára emlékezetetek.

igazodás nyilvánvaló szükségességét”. [138] A válsághelyzetek megakadályozására irányuló intézkedéseket illetően úgy határozott, hogy a gazdasági szereplők nem hivatkozhatnak egy adott pillanatban fennálló jogi helyzet fenntartásához való szerzett jogra. [139]

320. Következésképpen, amint láttuk, a Bizottságnak azon határozata, amely valamelyik acélipari támogatási kódex keretében engedélyezi valamely kategóriába tartozó támogatások bizonyos acélipari vállalkozások számára való nyújtását, olyan jogi helyzetet teremt, amely saját mérlegelési jogkörén belül módosítható.

321. Ebből következik, hogy mivel a Bizottság az első kódex negyedik preambulumbekezdésében egyrészt pontosítja, hogy az „kizárólag a külön támogatásokra” korlátozódik – mivel az általános támogatási programok acéliparra történő alkalmazása továbbra is a Bizottságnak az ESZAK 67. cikk, valamint az EK 87. cikk és EK 88. cikk alapján végzett ellenőrzésének hatálya alá tartozik –, és másrészt jelzi az említett kódex 10. cikkében, hogy „1981. december 31-ig alkalmazható”, egyértelmű, hogy a Bizottság ezen időpontot követően eltérő szabályokat fogadhat el. A Salzgitter, aki feltehetőleg ismerte az alkalmazandó szabályozást, olyan helyzetben volt tehát, hogy előre láthatta, hogy az acélpiac konjunkturális helyzetétől függően az kiigazításra vagy módosításra kerülhet. Másképpen kifejezve, amikor a Bizottság a második kódexben úgy határozott, hogy valamennyi acélipari támogatásra egységes eljárást vezet be, és a harmadik kódexben előírta az olyan támogatások bejelentésének kötelezettségét, mint amelyek a jelenlegi jogvitában is szerepelnek, a Bizottság véleményem szerint nem hagyta figyelmen kívül a bizalomvédelem elvét.

322. Végül a Salzgitter által közölt információk továbbítását követő bizottsági eljárás hiányát illetően úgy ítélem meg, hogy ez nem keletkeztethetett ebben a vállalkozásban a szóban forgó támogatásoknak a közös szén-és acélpiaccal való összeegyeztethetőségét illetően jogos bizalmat. Ezeket az információkat ugyanis nem a harmadik kódex és az azt követő kódexek 6. cikkében szereplő előírásoknak megfelelő bejelentés keretében közölték, hanem az acéltermelési keretprogramok és a befektetések ellenőrzésére irányuló programok keretében. Ez nem tűnik számomra elegendőnek ahhoz, hogy a Salzgitter ésszerűen azt hihesse, hogy a neki nyújtott támogatásokkal szemben a Bizottság semmilyen kifogást sem emelne. [140]

138 – 59. pont.

139 – Ugyanott.

140 – A 223/85. sz., RSV kontra Bizottság ügyben 1987. november 24-én hozott ítélet (EBHT 1987., 4617. o.) nem ültethető át a jelenlegi esetre. Ebben az ügyben a Bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy a Bizottság késlekedése (26 hónap) egy állami támogatás összeegyeztethetőségére vonatkozó határozat meghozatala során a támogatás kedvezményezettjében olyan jogos bizalmat ébreszthet, amely megakadályozza a Bizottságot abban, hogy elrendelje a támogatás nemzeti hatóságok általi visszatéríttetését. Az említett ügyben szereplő e támogatást azonban bejelentették.

323. Következésképpen úgy ítélem meg, hogy a Bizottság által a jelen ügyben elfogadott aktusok és általa követett magatartás nem alapozhatta meg a Salzgitterben a jogos bizalmat oly módon, hogy az megakadályozza a Bizottságot, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaságot ezen támogatások visszatérítésére, a Salzgittert pedig ezek visszafizetésére kötelezze.

324. Mindezekre tekintettel, valamint figyelembe véve a jogalap előző két részének vizsgálata során levont következtetéseket, úgy ítélem meg, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság megsértette a jogbiztonság elvét, mivel elrendelte azoknak a támogatásoknak a visszatérítését, amelyeket bejelentés hiányában jogellenesen nyújtottak a Salzgitternek.

325. Következésképpen azt javaslom a Bíróságnak, hogy nyilvánítsa az első jogalapot megalapozottnak, és helyezze hatályon kívül a megtámadott ítélet azon részét, amelyben a vitatott határozatnak a – Salzgitternek 1986 és 1995 között nyújtott támogatások visszatérítésére vonatkozó – 2. és 3. cikkét megsemmisítette.

326. A fentiekre tekintettel úgy ítélem meg, hogy nincs helye e jogalap többi részéről határozni. Úgy ítélem meg továbbá, hogy e fellebbezés második jogalapjáról sem kell határozni.

VII – Az ügynek az Elsőfokú Bírósághoz való visszautalásáról

327. A Bíróság alapokmánya 61. cikkének első bekezdéséből következik, hogy ha a fellebbezés megalapozott, a Bíróság az Elsőfokú Bíróság határozatát hatályon kívül helyezi. Ebben az esetben a Bíróság az ügyet érdemben maga is eldöntheti, amennyiben a per állása megengedi, illetve azt határozathozatalra visszautalhatja az Elsőfokú Bírósághoz.

328. Jelen ügyben úgy ítélem meg, hogy a jogvita érdemben nem bírálható el. A Salzgitter által a megsemmisítés iránti keresetében hivatkozott jogalapok vizsgálata ugyanis elkerülhetetlenül olyan tények vizsgálatát követelné meg, amelyeket az Elsőfokú Bíróság nem vizsgált a megtámadott ítélet keretében. Különösen a következő jogalapokra gondolok: negyedik jogalap: bizonyos befektetéseknek az ESZAK-Szerződés hatálya alá tartozó intézkedéseknek való minősítésekor elkövetett mérlegelési hiba; ötödik jogalap: arra vonatkozó mérlegelési hiba, hogy a Bizottság bizonyos befektetési projekteket nem minősített környezetvédelmi intézkedéseknek, és hatodik jogalap: az irányadó diszkontráta meghatározásakor elkövetett mérlegelési hiba.

329. Ezen megfontolások alapján azt javaslom, hogy a Bíróság utalja vissza a jelen ügyet az Elsőfokú Bíróság elé, hogy az bírálja el az ügy érdemét, és a költségekről jelenleg ne határozzon.

VIII – Végkövetkeztetések

330. Az előző megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a következőképpen határozzon:

1) Az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságának a T-308/00. sz., Salzgitter kontra Bizottság ügyben 2004. július 1-jén hozott ítéletét helyezze hatályon kívül a Németország által a jelenleg a Salzgitter AG – StaHL und Technologie (SAG) név alatt összevont Salzgitter AG, Preussag StaHL AG és a csoport acélipari leányvállalatai részére nyújtott állami támogatásról szóló, 2000. június 28-i 2000/797/ESZAK bizottsági határozat 2. és 3. cikkét megsemmisítő részében.

2) Az ügyet utalja vissza az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága elé, hogy az bírálja el az ügy érdemét.

3) A költségekről jelenleg ne határozzon.